

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ
ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

จันทร์ทิพ เกิดดี

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2567

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ
ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

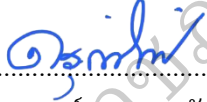
จันทร์ทิพ เกิดดี

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

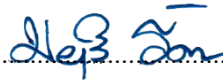
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วม
กิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล
จังหวัดลพบุรี เสนอโดย นางสาวจันทร์ทิพ เกิดดี เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

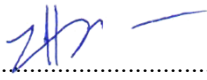

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตน์เสริมพงศ์)
วันที่ 3 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2568

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตน์เสริมพงศ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยะ หาญพิชัย)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์
ชื่อนักศึกษา	จันทร์ทิพ เกิดดี
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2567

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยเชิงใจ ปัจจัยสนับสนุนต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม 2) ศึกษาระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม มีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 250 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของประชากรทั้ง 8 หมู่บ้าน ให้มีความเหมาะสมตามจำนวนของสัดส่วนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะปิด โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยเท่ากับ 0.90 ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตร Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.84 สถิติที่ใช้ในการวิจัย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่ามากไปน้อย พบว่า ปัจจัยสนับสนุนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยเชิงใจ ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดคือ เวลาหรือภาระทางครอบครัว รองลงมาคือสุขภาพที่ไม่เอื้ออำนวย แรงจูงใจในการเข้าร่วม การเดินทางหรือค่าใช้จ่าย และกิจกรรมไม่ตรงกับความสนใจ ส่วนกิจกรรมที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจมากที่สุดคือ กิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญ ปฏิบัติธรรม และโครงการสืบสานประเพณีวันสงกรานต์ รองลงมาคือ กิจกรรมศิลปหัตถกรรม และน้อยที่สุดคือกิจกรรมอาสาสมัครและกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

2) การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมทางสังคมที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมมากที่สุด คือ กิจกรรมทางศาสนา รองลงมาคือ กิจกรรม

กีฬาและนันทนาการ ส่วนกิจกรรมศิลปหัตถกรรมและกิจกรรมอาสาสมัครมีการเข้าร่วมในระดับน้อยกว่า

3) ปัจจัยจิตใจและปัจจัยสนับสนุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ปัจจัยจิตใจมีอิทธิพลสูงที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยสนับสนุน โดยปัจจัยจิตใจด้านรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทน การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ และลักษณะกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นแรงผลักดันภายในจิตใจสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ขณะเดียวกัน การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ครอบครัว และชุมชน ก็เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้มากขึ้น ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การให้ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ การเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายท่าน ที่ได้กล่าวถึงไว้ ณ ที่นี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ ที่ปรึกษาหลัก และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์ ที่ปรึกษาร่วม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ ประธานสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยะ หาญพิชัย ที่ได้กรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษา และเอาใจใส่แก้ไขข้อบกพร่องด้วยดี ทำให้การค้นคว้าอิสระมีความ สมบูรณ์ถูกต้องจึงขอขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือและแก้ไข เครื่องมือสำหรับการวิจัย ตลอดจนได้แนะนำเรื่องที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยหลายประการ คือ อาจารย์ ดร.อังคณา อุดมพันธ์ หัวหน้าสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ นางสาวสำริด จิระออน หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม และนายอนุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ตำแหน่งผู้อำนวยการ กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ขอขอบพระคุณบุคลากรในหน่วยงาน องค์กร และผู้สูงอายุในตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีทุก ๆ ท่านที่เป็นกลุ่มผู้ให้ ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณทุก ๆ คนในครอบครัว และเพื่อนร่วมงานทุก ๆ ท่าน ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ประโยชน์และคุณค่า อันพึงได้จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแต่บิดา มารดา บุรพจารย์ คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้ และวิชาชีพ ตลอดจนชี้แนะ คุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

จันทร์ทิพ เกิดดี

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม.....	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	11
ความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	42
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์เชิงตัวแปร.....	53
สมการถดถอยพหุคูณ.....	54
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	55
สรุปผลการวิจัย.....	55
อภิปรายผล.....	57
ข้อเสนอแนะ.....	59
บรรณานุกรม.....	61

	หน้า
ภาคผนวก.....	66
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	67
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพ เครื่องมือวิจัย.....	69
ภาคผนวก ค ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC).....	73
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม.....	81
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	83
ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ.....	88

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตาราง 1	การสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.....	37
ตาราง 2	ขนาดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	39
ตาราง 3	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	45
ตาราง 4	แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.....	46
ตาราง 5	แสดงจำนวนและร้อยละของกิจกรรม/โครงการที่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วน ตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีสนใจ....	47
ตาราง 6	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ในภาพรวม.....	47
ตาราง 7	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านปัจจัยจิตใจของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.....	48
ตาราง 8	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านปัจจัยสนับสนุน ของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.....	49
ตาราง 9	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.....	50
ตาราง 10	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ด้านปัจจัยจิตใจ.....	51
ตาราง 11	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ด้านปัจจัยสนับสนุน.....	52
ตาราง 12	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.....	52

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพ 2 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)....	19
ภาพ 3 แผนที่ตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.....	23
ภาพ 4 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม.....	26
ภาพ 5 สรุปรูปภาพรวมของแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566–2580).....	31

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1 บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังประสบปัญหาจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรโลกอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ไม่ว่าจะเป็นประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ที่อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วที่สุดในโลก หรือจะเป็นประเทศจีนที่กำลังประสบปัญหานี้เช่นกัน (จิราวัฒน์ จารุพันธุ์, 2551) องค์การสหประชาชาติ (United Nation: UN) ได้กำหนดนิยามของสังคมผู้สูงอายุไว้ว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั่วประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งในปัจจุบันโครงสร้างของประชากรในประเทศไทย กำลังมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ โดยสัดส่วนของผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่สัดส่วนของวัยทำงาน และวัยเด็ก (0-14 ปี) ก็จะลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน (คณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนระบบรองรับสังคมสูงวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2567) จากสถานการณ์โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยในอนาคต มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นประเด็นท้าทายของประเทศที่จะต้องตระหนัก และให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในการดูแลประชากรกลุ่มนี้ เพื่อให้เกิดความสมดุลในการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มวัยผู้สูงอายุกับกลุ่มวัยอื่น ๆ และในแต่ละกลุ่มวัยของผู้สูงอายุด้วยกันเอง ซึ่งเป็นปัญหาความเสื่อมถอยของร่างกาย ทำให้ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพทางร่างกายและโรคเรื้อรังต่าง ๆ ข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ล้วนส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ดังนั้น การคงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมไว้ให้ได้มากและนานที่สุด ย่อมเป็นผลดีทั้งต่อผู้สูงอายุเองและสังคมส่วนรวม เพราะการมีผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมเป็นเรื่องของการที่ผู้สูงอายุยังได้มีบทบาท ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่จะสร้างทุนทางสังคม มีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเอง รู้สึกว่าตนเองนั้นมีคุณค่า มีบทบาทต่อครอบครัวและสังคม ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตและความสุข (นามชัย กิตตินาคบัญชา, 2561)

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อยู่ในเขตอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มีจำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากร จากข้อมูลระบบสถิติทางการทะเบียนกรมการปกครอง ข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,549 คน และมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนประชากรทั้งสิ้น 666 คน คิดเป็นร้อยละ 18.77 ของประชากรทั้งหมดในพื้นที่ นับว่าก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และในอนาคตก็อาจจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) อย่างแน่นอน จากสถิติการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี พบว่ามีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี จากข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2563 ถึงปีพุทธศักราช 2567 พบว่ามีอัตราจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.04 ของจำนวนผู้สูงอายุ ที่มายืนยันสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ระบบสารสนเทศจัดการฐานข้อมูลเบี้ยยังชีพ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2567) ซึ่ง

สถิติที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีของจำนวนผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม นั้น ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและปัญหา ของสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ที่จะตามมาในอนาคต ทั้งต่อผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชนและสังคม เพราะผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีความต้องการ และความจำเป็นแตกต่างจากวัยหนุ่มสาว จึงต้องตระหนัก ถึงการดูแล และเกื้อหนุนผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิต เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถที่จะพัฒนาศักยภาพ และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ จึงเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการรับรู้ และเรียนรู้เพื่อช่วยให้การปรับตัวของผู้สูงอายุนั้นมีประสิทธิภาพ

การที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะสามารถพัฒนาองค์ความรู้และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การส่งเสริมผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการรองรับสังคมสูงวัยในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบนั้น สิ่งที่ต้องคำนึง คือ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิต เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถที่จะพัฒนาศักยภาพและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุจึงเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการรับรู้ และเรียนรู้เพื่อช่วยให้การปรับตัวของผู้สูงอายุนั้นมีประสิทธิภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม กลับพบว่า ปัญหาของการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมในแต่ละครั้งนั้น ผู้สูงอายุขาดความร่วมมือ และมักจะไม่ได้เข้าร่วมโครงการ หรือกิจกรรมที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลมได้จัดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง

จากปัญหาดังกล่าว เป็นสิ่งบ่งชี้ว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลมยังไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม และมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุโดยตรง เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม สามารถตอบสนองความต้องการของประชากรวัยผู้สูงอายุ และเพื่อขับเคลื่อนการรองรับสังคมสูงวัยในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ จากปัญหาและสาเหตุดังกล่าวในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม จากการทบทวนงานวิจัยพบว่า ยังไม่มีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี และเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมโครงการหรือกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยมีรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ภายใต้การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดลพบุรี แผนยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม (พ.ศ. 2566–2570) (องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ยุทธศาสตร์ชาติที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย อีกทั้งยังเป็น

การกระตุ้นให้ครอบครัวของผู้สูงอายุ ชุมชน และสังคม ตระหนักและเห็นความสำคัญถึงการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลมดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ระดับปัจจัยจูงใจ ปัจจัยสนับสนุน ต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อยู่ในระดับใด
2. ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อยู่ในระดับใด
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม คืออะไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

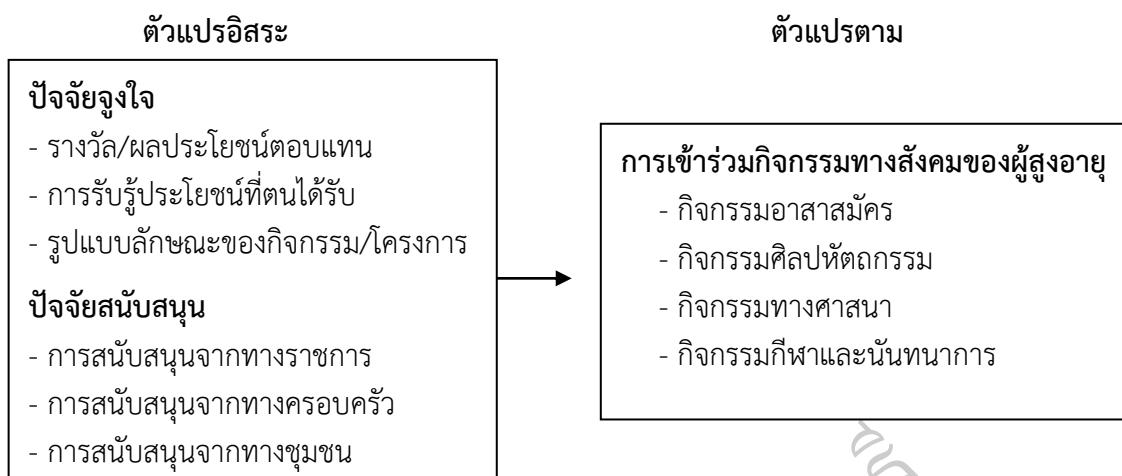
1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยจูงใจ ปัจจัยสนับสนุน ต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
2. เพื่อศึกษาระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยสนับสนุนมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
2. กิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลมที่แตกต่างกันมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน
3. ปัจจัยของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุและสังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ กิตติพร เนาวิสุวรรณ, และคนอื่น ๆ (2562) และสุนทรตรี นิรมเนติพันธ์ (2567) และณัชฐนนท์ ทวีสิน, และธรรตพงศ์ วงษ์สวัสดิ์ (2563) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี และปัจจัยที่ส่งต่อผลต่อการมีส่วนร่วมโครงการหรือกิจกรรมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ของงานวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ใน 8 หมู่บ้าน จำนวน 666 คน

4. ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2568 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2568

5. ขอบเขตตัวแปร

5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ จำแนกได้ดังนี้

5.1.1 ปัจจัยจิตใจ

- 1) รางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน
- 2) การรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ
- 3) รูปแบบลักษณะของกิจกรรม/โครงการ

5.1.2 ปัจจัยสนับสนุน

- 1) การสนับสนุนจากทางราชการ
- 2) การสนับสนุนจากทางครอบครัว
- 3) การสนับสนุนจากทางชุมชน

5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ การเรียนรู้ หรือการมีส่วนร่วมในชุมชน จำแนกได้ดังนี้

- 5.2.1 กิจกรรมอาสาสมัคร
- 5.2.2 กิจกรรมศิลปหัตถกรรม
- 5.2.3 กิจกรรมทางศาสนา
- 5.2.4 กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านผู้สูงอายุ ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีให้มีประสิทธิภาพต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มีพื้นที่ครอบคลุม 8 หมู่บ้าน ดังนี้ 1) หมู่ที่ 1 บ้านห้วยหิน 2) หมู่ที่ 2 บ้านไทรงาม 3) หมู่ที่ 3 บ้านหนองเกตุ 4) หมู่ที่ 4 บ้านเขากำพร้าว 5) หมู่ที่ 5 บ้านหน้าค่าย 6) หมู่ที่ 6 บ้านตลาดหงษ์ไทย 7) หมู่ที่ 7 บ้านฝายพัฒนา และ 8) หมู่ที่ 8 บ้านเนินทองพัฒนา

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม หมายถึง การเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพด้านชีวิตและสังคมของผู้สูงอายุ หมายถึง การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับกิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมศิลปหัตถกรรม กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางการศึกษา และศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมด้านการสงเคราะห์

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม หมายถึง องค์ประกอบหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสและความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจมาจากบุคคล องค์กร หรือสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยจูงใจ หมายถึง เงื่อนไขที่กระตุ้นหรือผลักดันให้เกิดความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ รางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน การรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ หรือรูปแบบลักษณะของกิจกรรม/โครงการ

2. ปัจจัยที่สนับสนุน หมายถึง สิ่งหรือเงื่อนไขที่ช่วยส่งเสริม หรือเอื้ออำนวยให้บุคคลสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การสนับสนุนจากทางราชการ การสนับสนุนจากทางครอบครัว และการสนับสนุนจากทางชุมชน

กิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ หมายถึง การกระทำหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ การเรียนรู้ หรือการมีส่วนร่วมในชุมชน ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมอาสาสมัคร หมายถึง กิจกรรมจิตอาสาหรือกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น กิจกรรมโครงการ Big Cleaning Day กิจกรรมอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก กิจกรรม 5 ส. ในชุมชน

2. กิจกรรมศิลปหัตถกรรม หมายถึง การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลงานศิลปะและงานฝีมือ โดยใช้ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ และความประณีต เช่น กิจกรรมโครงการส่งเสริมอาชีพและกลุ่มอาชีพตำบลเขาแหลม กิจกรรมฝึกอาชีพตามโครงการส่งเสริมศักยภาพสตรีตำบลเขาแหลม กิจกรรมฝึกอาชีพตามโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุตำบลเขาแหลม

3. กิจกรรมทางศาสนา หมายถึง กิจกรรมพิธีกรรมทางศาสนา เช่น กิจกรรมทำบุญในโครงการประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมโครงการปฏิบัติธรรมสร้างจิตสำนึกที่ดี กิจกรรมแห่เทียนเข้าพรรษา

4. กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา หรือการทำกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลินและผ่อนคลาย ส่งเสริมสุขภาพกาย และสุขภาพจิต เช่น โครงการการแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติดเขาแหลมคัพ โครงการ อบต.สัมพันธ์ด้านยาเสพติด โครงการวันผู้สูงอายุ โครงการวันเด็ก โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุตำบลเขาแหลม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
3. ความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

1. ความหมายของกิจกรรมทางสังคม

การมีกิจกรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกเพศทุกวัย เนื่องจากมนุษย์นับเป็นสัตว์สังคมประเภทหนึ่ง ดังนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ก็ตามจึงเป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคลเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต

กิจกรรม ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2550 หมายถึง การกระทำหรือสิ่งที่ทำ เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมเพื่อส่วนรวม

ส่วนกิจกรรมในความหมายของ เลมอน, เบงต์สัน, และปีเตอร์สัน (Lemon, Bengtson, & Peterson, 1972) หมายถึงรูปแบบของการกระทำใด ๆ หรืองานต่าง ๆ ที่สนใจนอกเหนือจากการทำงานเพื่อดำรงชีวิต

สังคม ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึงคนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน

ดังนั้น ความหมายของการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จึงหมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของบุคคลโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นงานต่าง ๆ ที่สนใจนอกเหนือไปจากการทำงานเพื่อดำรงชีวิต ประกอบด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมตามเทศกาล วัฒนธรรม ประเพณีประจำท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางการเมือง กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นกลุ่ม กิจกรรมการท่องเที่ยว ทักษะศึกษาเป็นกลุ่ม กิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมอาสาสมัครบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ กิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุ กิจกรรมที่ทำให้เกิดรายได้ และกิจกรรมนันทนาการ (วารุณี อินทร์กรต, 2553)

2. ประเภทของกิจกรรมทางสังคม

กิจกรรมถือว่าเป็นรูปแบบของการกระทำใด ๆ หรืองานต่าง ๆ ที่แต่ละบุคคลสนใจนอกเหนือจากการทำงานเพื่อดำรงชีวิตประจำวัน เลมอน, เบงต์สัน, และปีเตอร์สัน (Lemon, Bengtson, & Peterson, 1972) ว่ากิจกรรมสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ (informal activity) ได้แก่ การพบปะ สังสรรค์กับเพื่อนหรือญาติมิตร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับสมาชิกในครอบครัว การช่วยเหลืองานในครอบครัว
2. กิจกรรมที่มีรูปแบบ (formal activity) ได้แก่ การเข้าร่วมในชมรมต่าง ๆ การเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม การเข้าร่วมกลุ่มทางศาสนา การเข้ากลุ่มทางการเมือง การทัศนศึกษาและการออกกำลังกายเป็นกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมภายนอกครอบครัว
3. กิจกรรมเพื่อการพักผ่อนและงานอดิเรก (solitary or leisure activity and hobby) ได้แก่ การทำงานเบา ๆ ในยามว่าง กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมนันทนาการ การทำสวน การปรับปรุงตกแต่งบ้าน

จากรูปแบบของกิจกรรมดังกล่าว ยังสามารถสรุปกิจกรรมเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมส่วนบุคคล กิจกรรมในครอบครัว และกิจกรรมในสังคมหรือนอกครอบครัว โดยมีรายละเอียดดังนี้ (อนุตตรา อนุเรื่อง, 2560, หน้า 18)

1. กิจกรรมส่วนบุคคล หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สูงอายุปฏิบัติตามลำพังคนเดียวตามความสนใจและความสามารถของตนอย่างอิสระ ได้แก่ การทำกิจวัตรประจำวัน การปลูกต้นไม้ การทำสวน การฟังวิทยุ การชมโทรทัศน์ การอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย เป็นต้น
2. กิจกรรมในครอบครัว หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สูงอายุร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ การเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ลูกหลาน การอบรมเลี้ยงดูหลาน การช่วยเหลือบ้านพักอาศัย กิจกรรมเหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคง มีบทบาทเป็นที่เคารพนับถือของลูกหลานและมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญกับครอบครัว
3. กิจกรรมในสังคมหรือนอกสังคม หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำร่วมกับคนอื่น ๆ นอกครอบครัวหรือในสังคม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์บริการทางสังคม สมาคมหรือชมรมผู้สูงอายุ การรับสมัครทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าตนเองสามารถรักษาบทบาทเอาไว้ได้ เป็นที่ยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้

ส่วนกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมได้ มีดังนี้ (ปัญญาภัทร ภัทรกัณหากุล, 2544)

1. กิจกรรมอาชีวบำบัด เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ช่วยฟื้นฟูสภาพและป้องกันความพิการที่อาจเกิดขึ้นจากโรคต่าง ๆ ลักษณะของกิจกรรม เช่น การทอผ้า เย็บผ้า แกะสลักจักสาน เป็นต้น
2. กิจกรรมนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุขทางใจให้แก่ผู้สูงอายุ และเป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมความพร้อมของร่างกายในด้านต่าง ๆ ตามวัยของผู้สูงอายุ เช่น การละเล่นต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความเพลิดเพลิน ได้แก่ การละเล่นดนตรี นาฏศิลป์ การเล่นเกมย่อย การร้องรำทำเพลง การเล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้ง และการเล่นเกมต่าง ๆ
3. กิจกรรมดนตรี เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้มีความรู้สึกผ่อนคลาย รื่นรมย์ เกิดความสุขทางใจ และความเพลิดเพลินแก่ผู้สูงอายุได้

4. กิจกรรมด้านอาชีพ เป็นการฝึกอบรมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ มีอาชีพ เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เหมาะสมกับวัยตนเอง เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น การทอผ้า การทำอาหารสำเร็จรูป การทำสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

5. กิจกรรมด้านการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ให้ผู้สูงอายุได้ศึกษาต่อได้มีโอกาสนพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้กับคนในวัยเดียวกัน ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านการศึกษาตามความสนใจและความถนัดของตนเอง กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การศึกษาในเรื่องพระพุทธศาสนา เช่น การศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธรูปและพระเครื่องในสมัยต่าง ๆ การศึกษาที่เกี่ยวกับความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ตนเองเคยทำอยู่ในอดีต และการศึกษาในลักษณะของงานวิชาชีพ ในกรณีที่มีความสามารถในด้านนั้น ๆ อยู่ก่อนแล้ว เช่น ช่างไม้ การตัดเย็บเสื้อผ้า งานหัตถกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

6. กิจกรรมบริการห้องสมุด เป็นกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุที่อ่านหนังสือออกได้มีโอกาสผ่อนคลายความเครียดโดยการอ่านหนังสือที่ตนเองสนใจ

7. กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย เช่น การตรวจสุขภาพ การทดสอบสมรรถภาพของร่างกาย การตรวจสอบความต้านทานของโรค การให้ความรู้ในเรื่องของการปฏิบัติตนให้พ้นจากโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ การใช้จ่ายเบื้องต้น และความรู้เกี่ยวกับโรคและการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตลอดจนการให้ความรู้ในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวของผู้สูงอายุและบุคคลอื่นในสังคม และการเตรียมตัวเตรียมใจให้พร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

8. กิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ การจัดให้มีงานในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีการผ่อนคลายอารมณ์และได้มีโอกาสสนุกสนานรื่นเริงเหมือนกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ตลอดจนทำให้เกิดความรู้สึกว่าสังคมยังให้ความสนใจต่อตนเองอยู่

9. กิจกรรมด้านศาสนา ได้แก่ การจัดให้มีการทำบุญ การประกอบพิธีทางศาสนา เช่น การจัดให้มีการนิมนต์พระมาเทศน์ การจัดบำเพ็ญกุศลในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา เป็นต้น

10. กิจกรรมด้านการเมือง ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเมือง เช่น การเลือกตั้งต่าง ๆ การร่วมประชุมเกี่ยวกับการเมืองระดับท้องถิ่น การฟังอภิปรายเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น

11. กิจกรรมด้านการเผยแพร่ความรู้ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ในเรื่องข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ การจัดบรรยายและสัมมนาในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยาย

12. กิจกรรมด้านการพัฒนาสังคม ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีบทบาทในสังคม เช่น การพัฒนาให้มีการทำความสะอาดวัดและศาสนสถานในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ของชาติ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันรัฐธรรมนูญ วันฉัตรมงคล เป็นต้น หรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามโอกาส เช่น มีการจัดการณรงค์วันงดสูบบุหรี่ การนำของไปเยี่ยมผู้ที่เจ็บป่วยตามโรงพยาบาลและสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ เป็นต้น

13. กิจกรรมการทัศนศึกษา ได้แก่ การจัดนำเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ นอกสถานที่ เช่น โบราณสถานและสถานที่สำคัญต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความสนุกสนาน ผ่อนคลาย และเกิดความสมัครสมานสามัคคีในกลุ่มวัยเดียวกันและระหว่างกลุ่มที่ต่างวัยกันซึ่งร่วมเดินทางไปด้วยกัน

14. กิจกรรมอื่น ๆ เช่นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นครูสอนพิเศษเพื่อถ่ายทอดความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุมีความชำนาญและมีประสบการณ์ให้แก่คนรุ่นหลัง ได้แก่ การทำสมุนไพร การทอผ้า การดนตรี การละเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ

ลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและจิตของผู้สูงอายุให้สมบูรณ์แข็งแรง ตลอดจนช่วยเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจ รู้สึกมีคุณค่าในตนเองและรู้สึกว่าตนเองยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคมต่อไปอีก ผู้สูงอายุโดยทั่วไปจะเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตน ตามที่ตนเองชอบหรือถนัด เพื่อสร้างความพึงพอใจในการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

3. การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะใช้เวลาที่เหลืออยู่ในชีวิตของตนร่วมกับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม แนวความคิดของผู้สูงอายุที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและต้องการจะช่วยเหลือสังคมเริ่มมีแนวโน้มค่อนข้างสูงในปัจจุบัน (วรรณิภา บุญระยอง, 2540, หน้า 45) ทั้งนี้เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้บุคคลทุกกลุ่มต้องมีการช่วยเหลือและประสานประโยชน์กัน จึงส่งผลให้บุคคลทุกวัยจำเป็นต้องมีกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในชีวิต สำหรับกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุนั้น มีแนวคิดดังนี้

1. แนวคิดการเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้ทฤษฎีกิจกรรม (activity theory) ของฮาวิกเฮิร์ส (Havighurst, 1953; Kart, Metress, & Metress, 1988) แนวคิดนี้มองว่าเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ บุคคลต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมของร่างกาย จิตใจ และสังคมโดยไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ ในขณะที่ความต้องการการดำรงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพ กาย จิต และสังคมยังคงมีอยู่คงเดิม และต้องการจะคงการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมือนอยู่ในวัยผู้ใหญ่ให้ได้มากที่สุด ในเมื่อผู้สูงอายุยังคงมีความสามารถ ความกระฉับกระเฉง และสภาพร่างกายยังเอื้อต่อการปฏิบัติกิจกรรมได้ ผู้สูงอายุควรที่จะมีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมทางสังคมต่อไป (จุฑาพร แหมยมแก้ว, 2560)

2. แนวคิดเรื่องการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ โดยใช้ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow, 1970) ที่ได้จำแนกความต้องการของมนุษย์จากขั้นพื้นฐานความต้องการต่ำสุดไปถึงขั้นสูงสุดอันได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรัก และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการสมหวัง โดยได้กล่าวถึงความต้องการของบุคคลในวัยผู้สูงอายุ โดยครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1) ชีวิตการทำงาน ต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน 2) ความรู้สึกทางอารมณ์ ต้องการความรัก การยอมรับ การเห็นคุณค่าจากบุคคลอื่น 3) ชีวิตครอบครัว เป็นความต้องการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม และ 4) ชีวิตสังคม มีความต้องการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม และ 5) การใช้เวลาว่างเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนตามความสนใจและความถนัด (จุฑาพร แหมยมแก้ว, 2560)

จากแนวคิดเรื่องความต้องการ จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุก็เป็นบุคคลที่มีความต้องการทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมเป็นพื้นฐานเช่นเดียวกับวัยอื่น ๆ แต่อาจแตกต่างกันไปบ้างตามสภาพแวดล้อมและบทบาทของแต่ละบุคคล ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้สูงอายุในลักษณะนี้จึงเป็นกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองความต้องการของตนเองในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ กล่าวคือเมื่อกิจกรรมใดเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุจะทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ได้และรู้สึกพึงพอใจในการที่ได้เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น

3. แนวคิดเรื่องการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุจากการเสื่อมตามวัย (วรณิภา บุญระยอง, 2540) โดยทั่วไปจะพบว่าผู้สูงอายุนั้นจะมีปัญหาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดจากธรรมชาติของผู้สูงอายุ แนวคิดนี้มุ่งไปที่การจัดกิจกรรมเพื่อการเตรียมตัว การป้องกัน หรือการชะลอความเสื่อมถอยไปตามวัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ตระหนัก ยอมรับ และพร้อมที่จะเผชิญกับความเป็นจริงของชีวิตทั้งในปัจจุบันและในอนาคต อันจะช่วยบรรเทาความรุนแรงต่าง ๆ ของโรคหรือความเสื่อมได้ โดยมีวัตถุประสงค์คือ การช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับความพึงพอใจในการช่วยเหลือตนเองและพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยที่สุด (จุฑาพร แหม่มแก้ว, 2560)

4. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของผู้สูงอายุ (วารุณี อินทร์กรต, 2553) แนวคิดนี้มองว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคม ซึ่งมีพลังความคิด มีความสามารถ และมีประสบการณ์สูงในการพัฒนาตนเองและสังคมส่วนรวม ดังนั้น ผู้สูงอายุควรได้รับการยกย่องนับถือ และยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสวัสดิการ เป็นต้น และผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ต้องได้รับโอกาสในการทำงานและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถและความต้องการของตน จากแนวคิดนี้ ทำให้เกิดความเชื่อในเรื่องการทำกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ โดยการนำเอาทฤษฎีกิจกรรมมาใช้ประกอบในการอธิบายและสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ตลอดจนช่วยเสริมสร้างให้ผู้สูงอายู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมต่อไปอีกด้วย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

1. ความหมายของผู้สูงอายุ

เมื่อประชากรมีอายุมากขึ้น และเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ เราจึงควรให้ความสำคัญกับการให้คำนิยามของผู้สูงอายุ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า นิยามของผู้สูงอายุที่ประเทศไทยใช้มาแต่แรก คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งหมายความว่า ผู้ที่มีชีวิตอยู่มานานถึง 60 ปี ถูกจัดว่าเป็นผู้สูงอายุ เท่ากับเป็นการนิยามผู้สูงอายุตามจำนวนปีปฏิทินที่บุคคลได้มีชีวิตอยู่มาแล้ว (ปราโมทย์ ประสาทกุล, และปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์, 2553, หน้า 15-17) แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้ ดังต่อไปนี้

องค์การสหประชาชาติ ซึ่งได้จัดประชุมสมัชชาโลกเกี่ยวกับผู้สูงอายุเมื่อปี พ.ศ. 2525 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้สูงอายุ” คือบุคคลทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

สลิตพงษ์ มั่นหล้า (2553, หน้า 14) กล่าวว่าผู้สูงอายุ คือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่มีความเสื่อมในสังขาร มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบของร่างกายไปตามธรรมชาติ มีความเสื่อมถอยของสติปัญญา และอารมณ์ ความจำเสื่อม เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้น้อยลง ประสิทธิภาพการทำงานลดลง มีโอกาสเกิดโรคร้ายไข้เจ็บได้ง่าย ควรได้รับการช่วยเหลือ ดูแล และเป็นวัยที่ถือว่าปลอดภัยจากการทำงาน หรือมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ในสังคม

เบญจลักษณ์ อัครพสุชาติ (2550, หน้า 8) กล่าวว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง วัยที่อยู่ในช่วงสุดท้ายของชีวิต เป็นผู้ที่มีคุณค่า และได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมมาเป็นระยะเวลายาวนาน

สุพัตรา สุภาพ (2543, หน้า 48) กล่าวว่า ผู้สูงอายุ มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Elderly หรือ Ageing ในประเทศไทย ได้บัญญัติขึ้นโดย พล.ต.ต. อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร เมื่อปี พ.ศ. 2506 เนื่องจากที่ประชุมของผู้สูงอายุเห็นว่า ความแก่ หนุม ชรา ไม่มีอะไรเป็นเครื่องวัดและเครื่องชี้คั่นกับทั้งไม่สมควรใช้คำว่า ผู้ชรา เพราะจะทำให้รู้สึกหดหู่ จึงให้ใช้คำว่า ผู้สูงอายุ ตั้งแต่นั้นมา โดยให้หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งมีความเสื่อมของร่างกายตามสภาพ มีกำลังถดถอยเชิงข้อขาหรือเป็นผู้ที่มีโรคสมควรจะได้รับการช่วยเหลืออุปการะ

ทฤษฎีของ เครก (Craig, 1991) และ ฮอฟแมน, และคนอื่น ๆ (Hoffman, et al., 1988) กล่าวถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาน (2549) ได้แบ่งช่วงวัยของผู้สูงอายุเป็น 4 ช่วงดังนี้

1. วัยสูงอายุตอนต้น (The young old) ช่วงอายุ 60-69 ปี เป็นช่วงที่ต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่เป็นภาวะวิกฤติหลายด้าน เช่น การเกษียณอายุ การเสียชีวิตของญาติสนิทหรือคู่ครอง รายได้ลดลง การสูญเสียบทบาททางสังคม โดยทั่ว ๆ ไป ช่วงนี้บุคคลยังแข็งแรงแต่อาจต้องพึ่งพาผู้อื่นบ้าง

2. วัยสูงอายุตอนกลาง (The middle age old) ช่วงอายุ 70-79 ปี เป็นช่วงที่เริ่มเจ็บป่วย เพื่อนและสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ใกล้เคียงกันเริ่มเสียชีวิตมากขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมน้อยลง ซึ่งเป็นการปรับตัวแบบ Disengagement คือ การเลิกเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

3. วัยสูงอายุมาก (The old old) ช่วงอายุ 80-89 ปี ผู้ที่มีช่วงอายุนี้อาจปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพราะสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับคนอายุช่วงนี้ต้องมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น แต่ต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ยังกระตุ้นความมีสมรรถภาพในแง่ต่าง ๆ ตามวัย (Both privacy and stimulating) ผู้สูงวัยระยะนี้ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นมากกว่าวัยที่ผ่านมา

4. วัยสูงอายุมาก ๆ (The very old old) ช่วงอายุ 90-99 ปี ผู้ที่มีอายุระดับนี้มีจำนวนค่อนข้างน้อย เป็นระยะที่มักมีปัญหาด้านสุขภาพมาก ผู้ที่อายุอยู่ในระดับนี้ควรทำกิจกรรมที่ไม่ต้องแข่งขัน ควรทำกิจกรรมที่ตนพอใจและอยากทำ ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้ผ่านวิกฤติต่าง ๆ ของชีวิตมาแล้วด้วยดีมากมาย ช่วงนี้จะเป็นคาบแห่งความสุขสงบ พอใจในตนเอง

จรัสวรรณ เทียนประกาศ, และพัชรี ต้นศิริ (2543) กล่าวถึงใน พระครูปริยัติคุณรังษี, ส่งสุข ภาแก้ว, และภัทรพร เกษสังข์ (2560) กล่าวถึงผู้สูงอายุว่าเป็นวัยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปโดยนับ

อายุตามปฏิทิน ถือเป็นวัยที่สภาพร่างกายเปลี่ยนแปลงไปสู่วัยเสื่อม จึงควรพักผ่อนและเปลี่ยนแปลงการทำงานที่ไม่ต้องรับผิดชอบมากไม่ต้องเผชิญภาวะเครียด

มัณฑนา จรรย์รัตน์ไพศาล (2542) กล่าวว่า ผู้สูงอายุหมายถึงผู้ที่มีอายุ 60 ปีหรือมากกว่า เมื่อนับตามวัย หรือหมายถึงผู้เกษียณอายุจากการทำงาน เมื่อนับตามภาวะเศรษฐกิจหรือหมายถึงผู้ที่เกษียณ สังคมยอมรับว่าผู้สูงอายุจากการกำหนดของสังคมวัฒนธรรม หรือวัยสูงอายุเริ่มต้น

จากความหมายของผู้สูงอายุ จะสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุในประเทศไทยหมายถึงบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีลักษณะที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของร่างกายและจิตใจ เช่น ความเสื่อมของร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ความจำเสื่อม เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ช้าลง ประสิทธิภาพการทำงานลดลง และมีโอกาสเกิดโรคได้ง่าย จึงควรได้รับการดูแลและช่วยเหลือจากสังคม

2. การเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุ

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ภาวนา พัฒนศรี, และธนิกานต์ ศักดาพร (2560, หน้า 16-19) ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ เอาไว้ว่า

ตั้งแต่แรกเกิด การเปลี่ยนแปลงในร่างกายของคนเราเกิดขึ้นตลอดเวลา จากทารกตัวน้อยจนกลายเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว และเมื่อเวลาผ่านไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยผู้สูงอายุ ร่างกายเริ่มเสื่อมถอยตามกาลเวลา วัยสูงอายุจึงเป็นวัยที่ต้องใส่ใจสุขภาพของร่างกายและจิตใจสูงกว่าวัยอื่น ๆ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างเห็นได้ชัด

การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ระบบต่าง ๆ ทำงานได้ลดลง ส่งผลให้ร่างกายเสื่อมถอยลง ดังนี้ ร่างกายภายนอก ผิวหนังเหี่ยวย่น มีกระ ผมหงอกเปลี่ยนเป็นสีเทาหรือสีขาว หลังโค้ง เคลื่อนไหวร่างกายได้ช้าลง กำลังน้อยลง อวัยวะรับความรู้สึกจะเป็นอวัยวะอันดับแรก ๆ ที่เสื่อม เช่น ผื่นงูสวัดแดงในหูข้างเดียว ทำให้ได้ยินเสียงไม่ชัดเจน หรือการเปล่งเสียงของผู้สูงอายุจะไม่มีพลัง เนื่องจากกระดูกอ่อนบริเวณกล่องเสียงข้างเดียวและขาดความยืดหยุ่น ขณะที่การบดเคี้ยวลำบากขึ้นเพราะเหงือกกร่อน รากฟันโผล่ฟันขอบเหงือก ทำให้ฟันผุและเสียวฟันได้ง่าย รวมไปถึงกระดูกที่ผุกร่อนและกล้ามเนื้อที่ลีบเล็กลง

การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ ที่พบบ่อยในวัยผู้สูงอายุ เช่น การรับรู้ ซึ่งผู้สูงอายุมักยึดติดกับความคิดและเหตุผลของตนเอง จำเหตุการณ์ปัจจุบันไม่ค่อยได้ หลง ๆ ลืม ๆ และชอบย้าคำถามบ่อย ๆ เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ยาก เพราะไม่มีความมั่นใจในการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ อาจจะมีอาการซึมเศร้า หงุดหงิด ขี้ระแวง วิตกกังวล โกรธง่าย เอาแต่ใจตนเอง มักจะคิดซ้ำซาก ลังเล หวาดระแวง หมกหมุ่นเรื่องของตนเอง ทั้งในอดีตและอนาคต กลัวลูกหลานทอดทิ้ง รวมถึงสนใจสิ่งแวดล้อมน้อยลง ผู้สูงอายุมักสนใจสนใจเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองมากกว่าเรื่องของคนอื่น

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ได้แก่ ภาระหน้าที่และบทบาททางสังคมลดน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุห่างจากสังคม อีกทั้งคนส่วนใหญ่มักมองว่าผู้สูงอายุมีสมรรถภาพและความสามารถถดถอยลง จึงไม่ให้ความสำคัญหรือใส่ใจมากนัก นอกจากนี้ยังเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้นำครอบครัวกลายเป็นเพียงผู้อาศัยหรือเป็นสมาชิกของครอบครัวเท่านั้น และเมื่อสมรรถภาพร่างกายลดลง ทำให้ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองหรือกิจวัตรประจำวันเป็นไปได้ยากลำบาก จะส่งผลกระทบต่อจิตใจ เกิดความไม่มั่นใจในตนเอง หดหู่กับสภาพตนเอง อีกทั้งยังทำให้ผู้สูงอายุไม่กล้ามีสังคมหรือกิจกรรมร่วมกับคนอื่น

ปัจจัยทางด้านชีววิทยา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจะมีผลต่อความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีผลให้ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ และจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม ดังนี้ (ศุภนิത്യ คงสิบ, 2548)

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีระวิทยาของผู้สูงอายุเป็นการเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย ได้แก่

1.1 ผิวหนัง จะบาง แห้ง เหี่ยวยุบ มักมีอาการคัน ขาดความมันและความยืดหยุ่น มีรอยเขียวช้ำเกิดขึ้นง่าย เนื่องจากเส้นเลือดเปราะ

1.2 ต่อมเหงื่อ ลดน้อยลง การขับเหงื่อน้อยลง ทำให้ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิของอากาศไม่ดี เกิดความรู้สึกหนาวไม่คงที่

1.3 ผมและขนร่วง เปลี่ยนเป็นสีเทา หรือหงอก ทำให้ผมบาง หัวล้าน ขนตามร่างกายร่วงหลุดง่าย ที่เห็นได้ชัด คือ ขนรักแร้ ทั้งนี้เนื่องจากต่อมรูขุมขนทำงานน้อยลง

1.4 ระบบประสาทสัมผัส

1.4.1 ตา สายตาจะเปลี่ยนเป็นสายตาวาย เลนส์หรือกระจกตาขุ่นอาจเกิดต่อกระจก กล้ามเนื้อลูกตาเสื่อม ทำให้เวียนศีรษะได้ง่าย

1.4.2 หู ประสาทรับเสียงเสื่อม ทำให้เวียนศีรษะง่าย

1.4.3 จมูก รับประสาทกลิ่น บกพร่อง

1.4.4 ลิ้น รู้รสน้อย

1.5 ระบบทางเดินอาหาร ฟันหักมากขึ้น ทำให้การเคี้ยวอาหารไม่ละเอียด ต่อมน้ำลายขับน้ำลายออกมาเล็กน้อย ทำให้ความชื้นในปากและเมือกหล่อเลี้ยงไม่พอที่จะช่วยคลุกเคล้าอาหาร รวมทั้งประสาท กล้ามเนื้อที่ควบคุมการกลืนทำงานน้อยลง ทำให้กลืนอาหารลำบาก นอกจากนี้ปริมาณน้ำย่อยต่าง ๆ จะลดลง เช่น ปริมาณกรดเกลือในในกระเพาะอาหารลดลง ทำให้อาหารไม่ย่อย ท้องอืด ตับและตับอ่อนเสื่อม ทำให้เกิดโรคเบาหวานได้ง่าย การขับถ่ายอุจจาระไม่ปกติ ท้องผูกง่าย เพราะไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย

1.6 ระบบทางเดินหายใจเสื่อมลง เหนื่อยง่าย กล้องเสียงเสื่อม เสียงแหบแห้ง กล้ามเนื้อทรวงอกเสื่อม

1.7 ระบบหัวใจและหลอดเลือด กล้ามเนื้อหัวใจ อ่อนกำลัง หลอดเลือดแข็งตัว ขาดความยืดหยุ่น ระดับความดันโลหิตจะสูงขึ้น ไขมันจะเกาะผนังหลอดเลือดหนาขึ้น

1.8 ระบบทางเดินปัสสาวะ ไต ทำงานเสื่อมลง ขับของเสียได้น้อย แต่ขับออกมามาก ทำให้ปัสสาวะบ่อย ส่วนกระเพาะปัสสาวะกล้ามเนื้อหดรูดของท่อปัสสาวะหย่อน จึงกลืนปัสสาวะได้ไม่ดี ในผู้ชายบางคนต่อมลูกหมากโต ทำให้ขับถ่ายปัสสาวะลำบาก

1.9 ระบบประสาท และสมอง สมองเสื่อม ความรู้สึกช้า เคลื่อนไหวช้า ความสัมพันธ์ระหว่างสมอง กล้ามเนื้อ และข้อเสียไป การทรงตัวไม่ดี มีอาการสั่นตามร่างกาย บางคนหลงลืมง่าย

1.10. ฮอร์โมน เมื่ออายุมากขึ้น ฮอร์โมนเพศเอสโตรเจน แอนโดเจนลดลง และการเปลี่ยนแปลงของพาราไทรอยด์ฮอร์โมน ทำให้การสร้างเซลล์กระดูกน้อยลง การดูดซึมแคลเซียมลดลง

และมีการสูญเสียแคลเซียมกระดูกมากขึ้น ทำให้เกิดกระดูกพรุน (Osetoporosis) เพราะหักง่าย โดยเฉพาะกระดูกสันหลัง สะโพก กระดูกต้นขา และข้อมือทำให้เกิดอาการปวดหลัง และข้อได้ง่าย

2. การเปลี่ยนแปลงด้านสติปัญญาของผู้สูงอายุ

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสติปัญญาทั้งด้านองค์ประกอบ และกระบวนการในการรับรู้ การเปลี่ยนแปลงด้านสติปัญญาของผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้

2.1 องค์ประกอบทางสติปัญญา มีองค์ประกอบมากมายที่จะทำให้สติปัญญาแตกต่างกันไป องค์ประกอบของสติปัญญาตามรูปแบบ Guilford's three dimensional structure of intellect ซึ่งกิลฟอร์ด (Guilford, J. P., 1956) อธิบายว่าเพื่อพิจารณาถึงระดับสติปัญญาของบุคคลนั้นควรพิจารณาถึงองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

2.1.1 ด้านเนื้อหาความรู้ (Contents of Knowledge) เป็นความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจได้ เช่น รูปภาพ ลักษณะคำ

2.1.2 ด้านการปฏิบัติ (Operations) เป็นความสามารถในการปฏิบัติตามเนื้อความรู้ที่มี

2.1.3 ด้านผลผลิต (Products) คือผลลัพธ์ที่เกิดจากความรู้ และการปฏิบัติ รวมถึงความสามารถในการไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ผู้ที่เริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุมักมีความกังวลในเรื่องของระดับสติปัญญาที่ลดลง เพราะความเชื่อว่า เมื่อมีอายุมากขึ้นความจำจะเริ่มเสื่อม การเรียนรู้จะทำได้ไม่ดี เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ไม่ได้ สติปัญญาจะลดลง ความรู้สึก ความเชื่อในเรื่องดังกล่าวนี้ จะส่งผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก

2.2 กระบวนการในการรับรู้ของผู้สูงอายุ ซึ่งหมายถึง กระบวนการในการประเมินผลข้อมูลที่ได้รับโดยใช้ความรู้สึกของตนเอง และให้ความหมายของสิ่งที่ได้รับรู้นั้น การรับรู้เป็นกระบวนการของจิตสำนึก และความรู้สึกของบุคคล การรับรู้ไม่จำเป็นต้องเท่ากัน เราอาจรับรู้เรื่องหนึ่งมากกว่าอีกเรื่องหนึ่งได้ การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการรับรู้ มีดังนี้

2.2.1 การรับรู้ช้าลง การรับรู้ของผู้สูงอายุต่อสิ่งเร้าที่ได้รับเปลี่ยนไป ผู้สูงอายุตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบต่อประสาทสัมผัส การได้ยิน การมองเห็น การได้กลิ่น การได้รสชาติ และการรับความรู้สึกทางผิวหนังได้ช้าลง

2.2.2 การตอบสนองช้าลง เวลาของการตอบสนอง (Reaction Time) หมายถึง ช่วงเวลาของการที่มีสิ่งเร้ามากระทบ และเริ่มมีการตอบสนองต่อสิ่งนั้น คำนวณโดยเปรียบเทียบเป็น เวลา เวลาการตอบสนองอาจเพิ่มขึ้นตามอายุ ในผู้สูงอายุอาจจะต้องใช้เวลาในการตอบสนองต่อสิ่งเร้านานกว่าวัยหนุ่มสาว

2.2.3 ความเร็ว และความถูกต้องแม่นยำ (Speed and Accuracy) ผู้สูงอายุมีความเร็วในการเคลื่อนไหว และลดลงเรื่อย ๆ เมื่ออายุมากขึ้น ถ้าผู้สูงอายุพยายามที่จะทำอะไรด้วยความเร่งรีบ มักจะเสียการทรงตัว และการเคลื่อนไหวก็จะมีอาการสั่น ซึ่งเป็นผลมาจากระบบประสาทที่ควบคุมการทรงตัว และการทำงานของกล้ามเนื้อที่ด้อยประสิทธิภาพลง

2.3 กระบวนการเรียนรู้ และความจำในผู้สูงอายุ

การเรียนรู้และความจำ เป็นกระบวนการทางด้านสติปัญญาที่ต้องนำมาพิจารณาควบคู่กัน กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ข้อมูลใหม่หรือทักษะต่าง ๆ จะถูกนำมาเก็บไว้ใน

ความจำ ความจำเป็นกระบวนการที่เรียกเอาข้อมูลที่เก็บไว้ในสมองกลับมาเมื่อต้องการ ความจำยังหมายถึง ส่วนของสมองที่ทำหน้าที่เก็บข้อมูลที่บุคคลนั้นได้เรียนรู้ ตลอดช่วงระยะเวลาของชีวิต

2.4 ลักษณะความเสื่อมของสติปัญญา ที่พบบ่อยในวัยชรา อาจเนื่องจากทัศนคติของผู้สูงอายุตัวเอง ลักษณะแนวทางของความเสื่อมทางสติปัญญานั้น พบว่ามีความสามารถในการใช้เหตุผล หรือคิดแบบมีเหตุผลเสื่อมลง มีแนวโน้มที่จะขาดความสามารถในการคิดอย่างเสรี หรืออิสระ คือจะต้องพึ่งผู้อื่นตัดสินใจมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะขาดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ ความสามารถที่จะคิดเรื่องนามธรรมมีจำกัด มักจำไม่ค่อยได้ แต่จะจดจำเรื่องราวความหลังได้ดี มีความสามารถระลึกได้น้อยกว่าความสามารถในการจำ สภาพความคิดมักไม่เปลี่ยนแปลง

3. การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และจิตใจของผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุเกิดจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน อาจสรุปได้ดังนี้

3.1 เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความเปลี่ยนแปลงของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายดังกล่าวมาข้างต้น มีผลกระทบต่อภาวะของจิตใจ เช่น ความเปลี่ยนแปลงของเซลล์สมอง มีผลทำให้ความจำเสื่อม ความนึกคิดต่าง ๆ แปรปรวนไป อารมณ์แปรปรวน บางรายมีอาการซึมเศร้า ความรู้สึกต่าง ๆ ซ้ำลง การลดการหลั่งของฮอร์โมนลง ทำให้มีผลต่ออารมณ์ต่อจิตใจ

3.2 เกิดจากความเครียดทางจิตใจ ทางสภาวะทางสังคมที่มากระทบการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่แก่ลงไป เสื่อมสมรรถภาพลงไป ทำให้สภาวะทางจิตใจห่อเหี่ยว เกิดความรู้สึกไม่แข็งแรง ไม่กระฉับกระเฉงเหมือนเดิม สภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ที่มากระทบทำให้เกิดการความวิตกกังวล หวาดระแวง

3.3 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น เคยทำงานหรือประกอบอาชีพทั้งวัน แต่เมื่อเป็นผู้สูงอายุ ต้องเกษียณจากราชการหรือลดงานลงทำให้มีเวลามากขึ้น พบปะเพื่อนฝูงน้อยลง ทำให้เกิดความเหงา เกิดความหว่าเหว่ซึมเศร้า ทางด้านครอบครัวลูกหลานแต่งงานแยกครอบครัวไป โดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบันผู้สูงอายุต้องอยู่ลำพัง ครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเจ็บเหงาเดียวดาย เกิดอาการน้อยใจท้อแท้ ต้องการที่พึ่ง ต้องการคนเข้าใจ และให้กำลังใจ (กิตตินิธิ เกตุแก้ว, 2564, หน้า 22)

4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้สูงอายุ

สังคมปัจจุบันที่มีการขับเคลื่อนอย่างรวดเร็ว และสภาพแวดล้อมใกล้ตัวของผู้สูงอายุที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเกษียณอายุการทำงาน ทำให้เกิดการลดสถานภาพ บทบาทจากการทำงาน ส่งผลให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อยลง รวมทั้งรายได้ที่ลดลงหรือหายไปจากการหยุดทำงาน ก็ทำให้เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้วย หากปรับตัวได้ดีในการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุก็จะมีสุขภาพจิตที่ดีได้ แต่ถ้าหากไม่สามารถปรับตัวได้ จะเกิดปัญหาทางสภาพจิตใจที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ (จันทร์กระมล จิตรินิตย์, 2563) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสถานภาพและบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุ มีดังต่อไปนี้

1. การสูญเสียการงานหรืออาชีพ ทำให้รู้สึกถึงการหมดคุณค่า ทำให้ผู้สูงอายุเสียอำนาจและบทบาททางสังคมที่เคยมี แต่จากการสูญเสีย หากมองเชิงบวก ผู้สูงอายุก็จะมีเวลาสำหรับการพักผ่อน

2. การสูญเสียอนาคต หมดอำนาจ หมดเกียรติ คนนับถือน้อยลง และรู้สึกถึงความตายที่ใกล้เข้ามา

3. การสูญเสียบทบาทในครอบครัว คู่ชีวิตตายจากกัน เพื่อนที่เหลือน้อยลง การสูญเสียการเป็นผู้นำในครอบครัว และเกิดความรู้สึกอยากเป็นผู้รับมากกว่าผู้ให้

4. การถูกทอดทิ้ง แยกเป็น 2 กรณี ระหว่างสังคมชนบทและสังคมเมือง คือ สังคมชนบท วัยแรงงานหนุ่มสาวมีการย้ายถิ่นฐานเพื่อมาหางานทำ ผู้สูงอายุก็ถูกทอดทิ้งอยู่ในถิ่นเดิม ส่วนสังคมเมือง ผู้สูงอายุก็อยู่กันตามลำพัง จากสาเหตุที่ลูกหลานต้องออกมาทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาเอาใจใส่

5. การเสื่อมความเคารพ คนส่วนใหญ่มักมองว่าผู้สูงอายุมีสมรรถภาพ ความสามารถที่น้อยลง และคิดว่าผู้สูงอายุไม่ทันต่อเหตุการณ์ ทำให้ผู้สูงอายุที่เคยได้รับความเคารพนับถือจากการมีประสบการณ์ กลายเป็นความเสื่อมความเคารพแทน

แต่ถึงอย่างไร การเปลี่ยนแปลงและประสบการณ์ชีวิตของคนเมื่ออายุสูงขึ้นก็สามารถแตกต่างกันได้ แม้จะเป็นวัยเดียวกันก็ตาม สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและทันสมัยในปัจจุบัน ก็จะเป็นตัวกำหนดให้บทบาทของคนเปลี่ยนแปลงไปตาม จนทำให้ผู้สูงอายุก้าวตามไม่ทันแนวโน้มของบทบาทสัมพันธ์ภาพ รวมทั้งการปรับตัวในสังคมของผู้สูงอายุ จึงขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมประกอบอยู่ด้วย หากแต่ผู้สูงอายุที่ยังคงต้องการมีบทบาทและสถานภาพทางสังคม เช่น ตอนอยู่ในวัยช่วงกลางคน ผู้สูงอายุก็จะแสวงหาการเข้าร่วมกิจกรรมสังคมที่สนใจ เปรียบเป็นการแสวงหาความสุขและการมีชีวิตที่ดีเหมือนตอนวัยผู้ใหญ่ และเพื่อให้ตัวเองยังคงมีบทบาทต่อสังคมอยู่ก็จะส่งผลให้บุคคลเหล่านี้ เกิดความรู้สึกที่ตนยังมีคุณค่า ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมอยู่ได้ แต่ผู้สูงอายุบางคนก็จะยอมรับสภาพร่างกายที่มีความสามารถลดลง เกิดความเสื่อมสมรรถภาพ จะถอยหนีจากสังคม เพื่อลดบทบาทตัวเองต่อสังคมลง และแยกตัวออกจากสังคม ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าก่อนการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ แต่ละบุคคลเคยมีแบบแผน บุคลิกภาพหรือประสบการณ์ในสังคมมาเป็นเช่นไร ก็จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในวัยผู้สูงอายุด้วย (ชนัญญา ปัญจพล, 2558)

สรุปได้ว่า ธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ มีลักษณะโดยรวมเหมือนกันทุกคน เพียงแต่ระยะเวลาในการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุนั้น จะช้าหรือเร็วก็แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล โดยมีปัจจัยหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากจะทำให้มีการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมแล้ว ยังอาจส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุด้วย โดยเฉพาะความเข้าใจว่า การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ขึ้นอยู่กับผู้สูงอายุแต่ละคน และบางครั้งอาการหรือโรคต่าง ๆ ก็ไม่ได้เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทุกคน ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและหลากหลาย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม การเข้าใจและสนับสนุนผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมจะช่วยให้พวกเขาสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

3. ความสำคัญของผู้สูงอายุ

ความสำคัญของผู้สูงอายุไทยในสังคมปัจจุบัน ผู้สูงอายุไทยได้รับการเอาใจใส่มากขึ้นจากบุคคลหลายฝ่าย ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สังคม ตลอดจนประเทศไทย ซึ่งผู้สูงอายุได้มีบทบาทในหลาย ๆ ด้าน ทั้งบทบาทในด้านครอบครัว ชุมชน และสังคม และในปัจจุบันได้มีการพัฒนาใน

หลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านการแพทย์ที่มีความสำคัญมาก จึงทำให้ผู้สูงอายุมีอายุที่เพิ่มมากขึ้น ได้รับการแนะนำและส่งเสริมทางด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นความต้องการของผู้สูงอายุที่ต้องการจะมีอายุที่ยืนยาว และมีสุขภาพที่แข็งแรง ได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี และมีแนวทางที่ดีขึ้นในการปฏิบัติในยามที่ตนมีอายุสูงขึ้น จากความสำคัญของผู้สูงอายุดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าผู้สูงอายุที่มีบทบาทหลากหลาย และมีความสำคัญต่อทั้งครอบครัว ชุมชน และสังคม ดังต่อไปนี้

3.1 บทบาทของผู้สูงอายุต่อครอบครัว

ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ และประสบการณ์ เป็นผู้ถึงพร้อมทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า แม้ผู้สูงอายุจะเข้าสู่วัยที่อ่อนแอเสื่อมถอยแล้ว แต่ท่านก็ยังพร้อมและสามารถที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ เช่น ช่วยดูแลบุตรหลาน ขณะที่พ่อแม่ออกไปทำงาน ช่วยดูแลบ้านเรือน ผู้สูงอายุบางท่านยังสามารถหุงหาอาหารได้ ช่วยทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามกำลังของท่านได้ นอกจากนั้นช่วยให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านอาชีพ การงาน ด้านการดำเนินชีวิต ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านอื่น ๆ ในสังคมไทย ถึงแม้บุตรหลานจะแต่งงานมีครอบครัวแล้ว ก็ยังนิยมอยู่ในครอบครัวเดียวกันกับพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น บุตรหลานนอกจากจะได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่แล้ว ยังได้รับการดูแลจากปู่ ย่า ตา ยาย ทำให้เกิดความรักความอบอุ่นขึ้นในครอบครัว ผู้สูงอายุจะคอยให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาทุก ๆ เรื่อง ความสัมพันธ์ของครอบครัวไทยแต่ดั้งเดิมได้หล่อหลอมความรัก ความเคารพแก่ผู้สูงอายุ

3.2 บทบาทผู้สูงอายุต่อชุมชนและสังคม

วัยสูงอายุไม่ใช่วัยที่ต้องเป็นภาระของสังคม แต่กลับต้องมีส่วนร่วมและช่วยเหลือสังคมตามความถนัดและความสามารถที่ร่างกายจะทำได้ ปัจจุบันจะเห็นว่า การถ่ายทอดความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ แก่คนรุ่นหลังนั้น มีความสำคัญยิ่ง เพื่อมิให้เกิดการสูญหายและรักษาสิ่งดีงามไว้ จึงสมควรให้การยกย่องผู้สูงอายุให้มีบทบาทที่จะส่งเสริมคนรุ่นหลังได้ทุกระดับทั้งครอบครัวและชุมชน (ศุภนิศย์ คงสิป, 2548)

ดังนั้น สรุปได้ว่าผู้สูงอายุมีบทบาท การมีส่วนร่วมในครอบครัวและสังคม ได้ตามความถนัดความสามารถ โดยเฉพาะการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ ความชำนาญในด้านต่าง ๆ รวมทั้งความรู้ในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ที่จะพัฒนาดำรงสืบไว้ต่อไป

4. ความต้องการของผู้สูงอายุ

จิตติมา วุฒิอิน (2549) กล่าวว่า บุคคลเมื่อก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งเป็นวัยท้ายของชีวิต เป็นช่วงที่ควรได้รับการช่วยเหลือประคับประคองจากสังคม ในสังคมไทยมีวัฒนธรรมในการดูแลพ่อแม่ ญาติ ผู้สูงอายุ แต่ปัจจุบันต้องยอมรับว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไปย่อมมีผลกระทบต่อวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม สังคมควรตระหนักถึงภาระความรับผิดชอบต่อกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะเป็นวัยที่สภาพร่างกาย จิตใจ และสถานภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงเสื่อมถอยลงตามธรรมชาติ และควรคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุ ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านจิตใจ และความต้องการทางด้านสังคม เศรษฐกิจของผู้สูงอายุ

เบ็ญจลักษณ์ อัครพสุชาติ (2550) อ้างถึงทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) โดยความต้องการจะเพิ่มระดับขึ้นตามขั้นความต้องการ 5 ขั้น จากขั้นพื้นฐานสู่ขั้นสูงซึ่งประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ความต้องการเพื่อการอยู่รอดของมนุษย์ เช่น ความต้องการอากาศ น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค และมาส์โลว์ยังรวมการสืบพันธุ์ด้วย เพราะการสืบพันธุ์เป็นการเอาชีวิตรอดของเผ่าพันธุ์

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย ความต้องการในลำดับนี้จะมีความซับซ้อนมากขึ้น มนุษย์อยากจะควบคุมและดูแลสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต ดังนั้นความปลอดภัยและความมั่นคงจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ได้แก่ ความมั่นคงทางการเงิน ความปลอดภัยของสุขภาพ ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ ความปลอดภัยทางอารมณ์ เช่น การไม่เศร้าเสียใจ ไม่ร้อนใจ วิตกกังวล หรือสภาวะที่เป็นลบ ความมั่นคงทางในการมีชีวิตที่ดี เพราะต้องการคาดเดาว่าอะไรจะเกิดขึ้นอย่างที่มีนัยเป็นไป เราไม่ชอบความเสี่ยงที่ดูแล้วเป็นไปได้ไม่ดี

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ มีความสัมพันธ์ที่ดี ได้รับความรัก หรือรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นความต้องการทางด้านสังคม โดยที่สภาวะอารมณ์ ความสัมพันธ์เหล่านี้จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามมา เช่น เพื่อน ครอบครัว ความเป็นกลุ่ม ความเชื่อใจและความสนิท ความต้องการในขั้นนี้ยังรวมไปถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มต่าง ๆ อีกด้วย

ขั้นที่ 4 ความต้องการการยอมรับนับถือ ความต้องการด้านความเคารพเกิดขึ้น เมื่อความต้องการด้านอื่น ๆ ได้รับการตอบสนองแล้ว ในระดับนี้เราจะต้องการความเคารพนับถือจากคนอื่น

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะบรรลุความสำเร็จสมหวังในชีวิต ต้องการที่จะเป็นคนโดยสมบูรณ์ เป็นสิ่งที่อยู่สูงสุดในระดับของความต้องการตามทฤษฎีของมาส์โลว์ ซึ่งมันหมายถึงการตระหนักในความสามารถของคน ๆ หนึ่ง ความต้องการที่จะเป็นในสิ่งที่คน ๆ หนึ่งสามารถเป็นไป เป็นสิ่งที่มีความจำเพาะเจาะจง

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาส์โลว์มักจะถูกแสดงออกด้วยพีระมิด ซึ่งสิ่งที่อยู่ล่างสุดคือความต้องการขั้นพื้นฐานมากที่สุด และลำดับที่สูงขึ้นจะเป็นความต้องการที่มีความซับซ้อนขึ้นจนถึงยอดของพีระมิด ความต้องการที่อยู่ด้านล่างจะต้องถูกเติมเต็มก่อนที่มนุษย์จะมีความสนใจต้องการในขั้นถัดไป เออร์บินเนอร์ (Urbinner, 2564)

ภาพ 2 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาส์โลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ที่มา (Urbinner, 2564)

กิตต์นิธิ เกตุแก้ว (2564) กล่าวถึงความต้องการของผู้สูงอายุ โดยอาศัยแนวคิดของ คลาร์ก (Clark) สรุปได้ว่าผู้สูงอายุมีความต้องการในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ต้องการให้ตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม
2. ต้องการเป็นส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับหรือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
3. ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์หรือเกิดความพึงพอใจทุกวิถีทาง
4. ต้องการเข้าร่วมสนุกกับเพื่อนตามปกติ
5. ต้องการยอมรับนับถือ
6. ต้องการแสดงออกในผลสำเร็จของตนเอง
7. ต้องการการดูแลและป้องกันสุขภาพที่ดี
8. ต้องการการดูแลทางด้านจิตใจที่ดี
9. ต้องการครอบครัวที่อบอุ่น
10. ต้องการความสงบทางจิตใจ

สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุนั้นมีความต้องการที่หลากหลายทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุข

สุพัตรา สุภาพ (2543) ได้สรุปความต้องการของผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 2 ประการคือ

1. ความต้องการทางเศรษฐกิจ คือความต้องการได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจาก บุตรหลานหรือญาติพี่น้อง อาจจะทำให้การเลี้ยงดูตามสมควรแก่อัตภาพ แต่ถ้ากล่าวถึงความมั่นคงก็คงต้องเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมีการสร้างและสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ
2. ความต้องการในด้านที่อยู่อาศัย โดยให้ผู้สูงอายุได้มีที่พักพิง เช่น อาจจะอยู่ในบ้านของตนเองหรือลูกหลานญาติพี่น้องหรือในสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน ดังนั้นความต้องการของผู้สูงอายุ คือการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน การได้รับสวัสดิการตามหน้าที่ของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2534) กล่าวถึงใน กิตต์นิธิ เกตุแก้ว (2564) ว่าผู้สูงอายุต้องการ ปัจจัยจำเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ต้องการได้รับการยอมรับการดูแล ความสุขทางใจ โดยทั่วไปสามารถจัดประเภทความต้องการของผู้สูงอายุไว้ 3 ประเภทดังนี้ คือ

1. ความต้องการทางกายและจิตใจ (Physical and psychological needs)
2. ความต้องการทางสังคม (Social needs)
3. ความต้องการทางเศรษฐกิจ (Economical needs)

ในสังคมไทย บุคคลส่วนใหญ่ที่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะอยู่ในฐานะผู้ให้มากกว่าผู้รับ เช่น การให้อุปการะลูกหลานด้านการเงิน ดูแลอบรมสั่งสอนหลาน ให้การดูแลบ้านและอาหารการกิน ตลอดจนเกี่ยวกฏแก่สมาชิกในครอบครัวยามเจ็บป่วย เป็นต้น ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะสามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและครอบครัวได้ดีเพียงใดก็ตาม เมื่อเข้าสู่ระยะเปลี่ยนผ่านจากระยะที่ช่วยเหลือตนเองได้ ไปสู่สภาวะที่ต้องพึ่งพาและความต้องการเกี่ยวกฏดูแลจากบุคคลอื่น ช่วงระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนผ่านจะก่อผลกระทบต่อบทบาทและจิตใจของผู้สูงอายุอย่างสำคัญยิ่ง ในขณะเดียวกันครอบครัวและเครือญาติ ย่อมจะต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตจากเดิมไปสู่การเกี่ยวกฏดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในสภาวะพึ่งพา ความพร้อมของครอบครัวและญาติตลอดจนแรงกดดันจากสภาพสังคมเป็นปัจจัยสำคัญของ

คุณภาพในการดูแลและโอกาสของความล้มเหลวในการก่อกุลดูแลผู้สูงอายุเหล่านี้ ความต้องการที่จำเป็นต่อชีวิตของผู้สูงอายุมี 3 ด้าน คือ

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัยและยาป้องกันรักษาโรค เมื่อผู้สูงอายุอยู่ในระยะพึ่งพิง จึงมีความต้องการรับการดูแลจากครอบครัวและญาติ

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ การสนับสนุนคำจูงใจจากครอบครัว ความรัก ความมั่นคงทางจิตใจ ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ของกลุ่ม ของคณะ การยอมรับความสำเร็จในหน้าที่การงานในบั้นปลายของชีวิต

3. ความต้องการด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การที่สังคมยังเห็นคุณค่า ให้ความสำคัญยกย่องนับถือ ให้โอกาสมีส่วนร่วมในสังคม มีงานทำ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีการประกันสังคมด้านการประกันสุขภาพ ลดการพึ่งพาและเป็นภาระของบุตรหลาน (จิตติมา วุฒิอิน, 2549)

สรุปได้ว่า ความต้องการของผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกได้หลายด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตและการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในวัยสูงอายุ การเข้าใจและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน จะช่วยให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสุขในวัยสูงอายุ การดูแลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมก็นับเป็นสิ่งสำคัญที่ครอบครัวและสังคมควรให้ความสำคัญ

5. ทฤษฎีทางสังคมของผู้สูงอายุ

ทฤษฎีทางสังคมของผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาค้นคว้าโดยใช้ขั้นตอนของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เกิดในวัยสูงอายุ โดยพยายามที่จะค้นหาคำตอบเกี่ยวกับผู้สูงอายุในเรื่องเหล่านี้ คือ

1. สาเหตุสำคัญอะไรบ้างที่ทำให้ผู้สูงอายุประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

2. มีสิ่งใดบ้างที่ผู้สูงอายุควรจะทำ

3. สังคมสามารถที่จะทำอะไรแก่ผู้สูงอายุได้บ้าง

4. สังคมควรที่จะกำหนดหลักการที่ชัดเจนอะไรบ้าง ในการที่จะทำให้ผู้สูงอายุนั้นมีโอกาสพักผ่อนเต็มที่ หรือเกิดความพึงพอใจในชีวิตของตน

5. ผู้สูงอายุควรจะได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากสังคมหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

ทฤษฎีทางสังคม เป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงสภาพสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้สูงอายุที่น่าจะเป็นแนวทางที่ดีในการค้นหาความรู้ต่าง ๆ อย่างมีหลักการ และเหตุผลทฤษฎีทางสังคมของผู้สูงอายุ มีดังนี้คือ

1. ทฤษฎีบทบาท มนุษย์มักผูกพันและมีความพึงพอใจกับตำแหน่งทางสังคมของตน แต่ตลอดชีวิตที่ผ่านมาบุคคลมีบทบาททางสังคมหลายบทบาท เช่น การเป็นนักเรียน เป็นพ่อแม่ สามี ภรรยา ลูกน้อง หัวหน้างาน เป็นต้น ซึ่งบทบาททางสังคมเหล่านี้จะสัมพันธ์กับอายุ และบางบทบาทยังสัมพันธ์กับสรีระทางร่างกายอีกด้วย เช่น บทบาทการเป็นพ่อแม่ เป็นต้น บทบาทจะเป็นสิ่งแยกสถานภาพทางสังคม และทัศนคติต่อตนเอง เมื่อถึงวัยสูงอายุบทบาทต่าง ๆ จะถูกกลดลง ทำให้สูญเสียความมั่นคงของชีวิตด้านต่าง ๆ บุคคลที่จะปรับตัวได้ดี คือ ผู้ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองได้มาก และการหาบทบาทใหม่ ๆ ต่อไป เช่น การหาความสนใจใหม่ หากกลุ่มใหม่ เป็นต้น

บทบาทใหม่จะทดแทนบทบาทเก่าที่สูญเสียไปได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับมโนทัศน์ และการมองเห็นคุณค่าของตนเองของบุคคลนั้น

2. ทฤษฎีกิจกรรม ผู้สูงอายุที่ดำเนินชีวิตกระฉับกระเฉง แคล่วคล่อง มีกิจกรรมให้ปฏิบัติ อยู่เสมอ ๆ จะมีความพึงพอใจในชีวิตและปรับตัวในการเป็นผู้สูงอายุได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่เฉื่อยชาไม่ได้ร่วมกิจกรรมหรือไม่มีหน้าที่ทางสังคมใด ๆ มโนทัศน์ของผู้สูงอายุนั้น ๆ จะดีเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคล ตั้งแต่วัยกลางคนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุยังพยายามที่จะยังคงมีกิจกรรมต่าง ๆ และการร่วมกิจกรรมในวัยผู้สูงอายุ ถือเป็นบทบาทใหม่ที่ทดแทนบทบาททางสังคมเดิม ที่ต้องสูญเสียไป การที่ผู้สูงอายุจะมีทัศนคติต่อการดำเนินชีวิตอย่างไรดี เป็นผลมาจากการมีโอกาสเข้าไปสังสรรค์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ทำให้มีความพึงพอใจในชีวิต และมีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองในทางบวก

3. ทฤษฎีการแยกตนเองหรือทฤษฎีปล่อยวาง ผู้สูงอายุมักต้องลดกิจกรรม และบทบาททางสังคมลงเมื่ออยู่ในวัยผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการพยายามหลีกเลี่ยงความกดดัน และความตึงเครียด โดยการถอนตัวออกจากสังคมเพราะรู้สึกว่าจะมีความสามารถลดลง การที่ผู้สูงอายุไม่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมนั้นเป็นการถอนสภาพ และบทบาทของตนเองให้แก่หนุ่มสาว หรือคนที่จะทำบทบาทหน้าที่ได้ดีกว่า การถอนตัวจากการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ในสังคม หรือการปล่อยวางเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่บุคคลในครอบครัวโดยอยู่อย่างสงบและเรียบง่าย

4. ทฤษฎีความต่อเนื่อง กล่าวถึงการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุจะแสวงหาบทบาททางสังคมใหม่ ทดแทนบทบาททางสังคมเก่าที่สูญเสียไป และการพยายามปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่อยู่เสมอ ผู้สูงอายุจะปรับตัวได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับชีวิตในอดีตที่ผ่านมา และขึ้นอยู่กับแผนพฤติกรรมการณ์ดำเนินชีวิต ความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลนั้นตั้งแต่ในอดีต และส่งผลต่อเนื่องมาจนกระทั่งเป็นผู้สูงอายุในปัจจุบัน

5. ทฤษฎีระดับชั้นอายุ อายุเป็นหลักเกณฑ์สากล และมีความสัมพันธ์ทางตรงและทางอ้อมกับบุคคล เมื่ออายุเปลี่ยนไป บทบาท สิทธิ หน้าที่ ฯลฯ ของบุคคลนั้นจะเปลี่ยนตามไปด้วย เราจึงสามารถจะประเมินบุคคลได้โดยดูจากอายุ และบทบาทหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบซึ่งสังคมได้มอบให้กับบุคคลนั้น (เสาวคนธ์ พนมเริงศักดิ์, 2550, หน้า 52-57)

โดยสรุป ความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคม นอกจากจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความสูงอายุแล้ว ยังเป็นตัวที่จะกำหนดถึงความสามารถของแต่ละบุคคลในแต่ละระดับชั้นอายุด้วย ดังนั้นบุคคลที่มีอายุต่างกัน ก็มักจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป ตามแต่ละบทบาทหน้าที่ ซึ่งระดับชั้นอายุ หรืออายุที่แตกต่างกันนี้จะเป็นตัวกำหนดสถานภาพทางสังคมของบุคคลนั้นจนตลอดชีวิต

ความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้งหมู่บ้านหรือชุมชน หรือตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ตั้งอยู่เลขที่ 9 หมู่ที่ 2 บ้านไทรงาม ตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี รหัสไปรษณีย์ 15130 ห่างจากที่ว่าการอำเภอชัยบาดาล

ประมาณ 30 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดลพบุรี ประมาณ 65 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมประมาณ 65.62 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลห้วยหิน อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลม่วงค่อม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลวังเพลิง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

ภาพ 3 แผนที่ตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
ที่มา (องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม, 2568)

1.2 ประวัติความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 โดยในปี พ.ศ. 2542 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนพิเศษ 82 ง โดยสภาตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ลำดับที่ 234 ประกาศ ณ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2542

1.3 ภูมิประเทศ

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ตั้งอยู่ในอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลายและสวยงาม โดยทั่วไปแล้วพื้นที่นี้มีลักษณะเป็นที่ราบสลับกับเนินเขาและภูเขาเตี้ย ๆ พื้นที่บางส่วนเป็นป่าไม้และพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพด นอกจากนี้ ตำบลเขาแหลมยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำห้วยและอ่างเก็บน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับการเกษตรและการอุปโภคบริโภคของชุมชน สภาพอากาศในพื้นที่นี้เป็นแบบร้อนชื้น มีฤดูฝนและฤดูแล้งที่ชัดเจน

1.4 ด้านการเมือง/การปกครอง

1.4.1 เขตการปกครอง

ตำบลเขาแหลม ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

- 1) หมู่ที่ 1 บ้านห้วยหิน

- 2) หมู่ที่ 2 บ้านไทรงาม
- 3) หมู่ที่ 3 บ้านหนองเกตุ
- 4) หมู่ที่ 4 บ้านเขากำพร้าว
- 5) หมู่ที่ 5 บ้านหน้าค่าย
- 6) หมู่ที่ 6 บ้านตลาดหงส์ไทย
- 7) หมู่ที่ 7 บ้านฝายพัฒนา
- 8) หมู่ที่ 8 บ้านเนินทองพัฒนา

1.4.2 การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งของตำบลเขาแหลม ประกอบด้วย 8 เขตการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

- 1) หมู่ที่ 1 บ้านห้วยหิน
- 2) หมู่ที่ 2 บ้านไทรงาม
- 3) หมู่ที่ 3 บ้านหนองเกตุ
- 4) หมู่ที่ 4 บ้านเขากำพร้าว
- 5) หมู่ที่ 5 บ้านหน้าค่าย
- 6) หมู่ที่ 6 บ้านตลาดหงส์ไทย
- 7) หมู่ที่ 7 บ้านฝายพัฒนา
- 8) หมู่ที่ 8 บ้านเนินทองพัฒนา

1.5 ประชากร

ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรจำนวนประชากร และความหนาแน่นของประชากร จากข้อมูลระบบสถิติทางการทะเบียนกรมการปกครอง ข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 ตำบลเขาแหลม มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,549 คน จำแนกเป็นชาย 1,740 คน และหญิง 1,809 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,748 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น 666 คน โดยจำแนกเป็นชาย 302 คน และหญิง 364 คน

2. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 การกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า อบต. เป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย มีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานและพัฒนาท้องถิ่นในระดับตำบล โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาชุมชนของตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 66 ระบุว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีหน้าที่ต้องทำดังนี้

2.1.1 ตามมาตราที่ 67 จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก การรักษาความสะอาดของถนนทางน้ำ ทางเดินและสถานที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและคนพิการ คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษา

ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย มีหน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1.2 ตามมาตราที่ 68 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ ให้มีและบำรุงรักษาสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพการค้ำครองดูแลรักษาและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้ามกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ การท่องเที่ยว การผังเมือง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ นั้น เป็นการดำเนินการปฏิบัติงานส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ให้ความพัฒนาองค์ความรู้และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การส่งเสริมผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เป็นการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา 67 ภายใต้บังคับกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้คือ (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

3. โครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.1 โครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม แบ่งเป็นข้าราชการฝ่ายประจำและข้าราชการฝ่ายการเมือง ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม, 2567, หน้า 27-28)

3.1.1 ข้าราชการฝ่ายประจำ กำหนดโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ ออกเป็น 5 ส่วนราชการ

1) สำนักปลัด หน้าที่รับผิดชอบ งานบริหารทั่วไป งานยุทธศาสตร์และงบประมาณ งานนิติการ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานการเจ้าหน้าที่ งานกิจการสภา อบต. งานส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม งานส่งเสริมการเกษตร งานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม งานส่งเสริมการท่องเที่ยวและกิจกรรมกีฬา และงานอื่นที่ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของราชการส่วนใด

2) กองคลัง หน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี และทะเบียนรับ-ส่งเงินทุกประเภท งานการเงิน งานบัญชี งานพัฒนาจัดเก็บรายได้ งานทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3) กองช่าง หน้าที่รับผิดชอบ งานสำรวจออกแบบ และจัดทำโครงการ การอนุมัติเพื่อดำเนินการตามโครงการ งานซ่อมบำรุง และที่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้าง งานควบคุมอาคาร งานประสานงาน สาธารณูปโภค งานขนส่งและวิศวกรรมจราจร งานระบายน้ำ และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

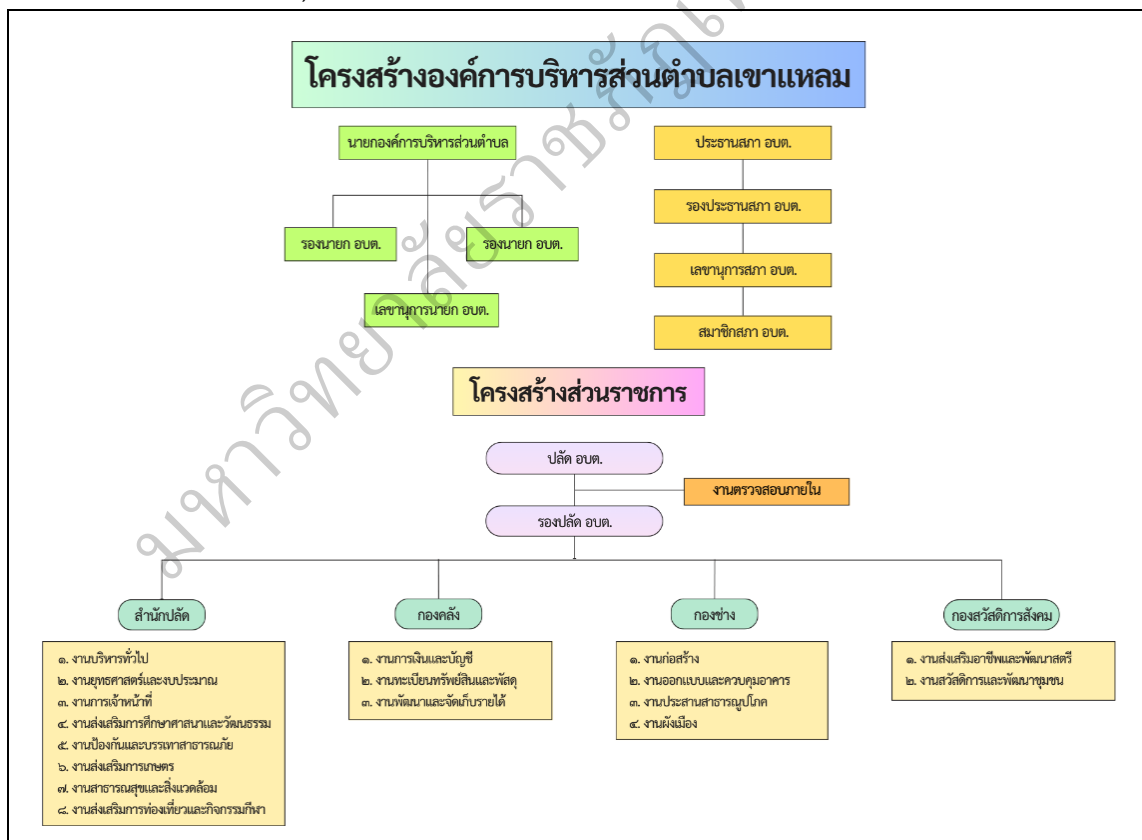
4) กองสวัสดิการสังคม หน้าที่รับผิดชอบ งานสวัสดิการและพัฒนาชุมชน ส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ คนพิการ งานส่งเสริมอาชีพและพัฒนาสตรี งานสภาเด็กและเยาวชน งานพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

5) หน่วยตรวจสอบภายใน รับผิดชอบ งานตรวจสอบภายใน

3.1.2 ข้าราชการฝ่ายการเมือง ประกอบด้วย

ฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ประกอบด้วย

- 1) นายองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
 - 2) รองนายองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม จำนวน 2 ราย
 - 3) เลขานุการนายองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
- ฝ่ายนิติบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ประกอบด้วย
- 1) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
 - 2) รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
 - 3) เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
 - 4) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม จำนวน 8 ราย

ภาพ 4 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
 ที่มา (องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม, 2568)

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ในการบริหารจัดการงานของผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่น มีเป้าหมายและแนวทางการขับเคลื่อนระบบรองรับสังคมสูงวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำกับดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ โดยมีรูปแบบกิจกรรมในการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ได้แก่ การจัดกิจกรรมด้านเศรษฐกิจและการเงิน เน้นการส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ การจัดกิจกรรมทางสังคม เช่น พบปะ สังสรรค์ สนทนาพูดคุย และแลกเปลี่ยนความรู้สึกรวมถึงการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ การจัดกิจกรรมด้านนันทนาการ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา เข้าค่ายธรรมะ ศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนา กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ ทัศนศึกษานอกสถานที่ การจัดกิจกรรมด้านการศึกษาโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาด้านอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม และอื่น ๆ ของผู้สูงอายุแก่เด็กและคนในชุมชน การจัดกิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์ เน้นจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมสะสมความดี หรือกิจกรรมค่ายลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน การจัดกิจกรรมด้านสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ แนวทางการดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ประกอบด้วย

1. การดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและการเงิน ได้แก่
 - 1.1 การมอบเบี้ยยังชีพ เงินหรือสิ่งของแก่ผู้สูงอายุที่เดือดร้อน ต้องมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ชัดเจนและเหมาะสม
 - 1.2 การส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพเสริมให้กับผู้สูงอายุ
2. การดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านสังคม ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ สมาชิกในครอบครัว และคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าการครอบครัวและชุมชนไม่ทอดทิ้งผู้สูงอายุ
3. การดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่
 - 3.1 การจัดทำฐานข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการตรวจสอบสิทธิต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุพึงจะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.2 การส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการจัดตั้งศูนย์สุขภาพชุมชน
4. การดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านสิ่งแวดล้อม โดยการจัดสร้างพื้นที่สวนสาธารณะหรือสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม มีการจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมผู้สูงอายุ โดยมีกรอบและแนวทางปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566–2570) ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม มีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2566–2580 (คณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนระบบรองรับสังคมสูงวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2567) แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 นั้น มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งเป้าหมายการพัฒนาและประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ โดยมีวิสัยทัศน์ “ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักประกันมั่นคง เป็นพลังพัฒนาสังคม” ประกอบไปด้วยแผนปฏิบัติการย่อย 4 แผน ได้แก่

1. แผนปฏิบัติการย่อยที่ 1 เตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยผู้สูงอายุ โดยมีมาตรการดังนี้

- 1.1 ส่งเสริมให้ประชาชนอายุ 25–59 ปี เร่งเตรียมการก่อนยามสูงอายุในมิติเศรษฐกิจ
 - 1.1.1 ส่งเสริมการออมเงินเพื่อยามชราภาพ
 - 1.1.2 เร่งพัฒนาระบบบำนาญแห่งชาติแบบหลายชั้น
 - 1.1.3 ขยายอายุเกษียณและส่งเสริมการทำงานต่อเนื่องของประชากรวัยทำงาน
- 1.2 สร้างความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการชราภาพ ตระหนักถึงคุณค่า ศักดิ์ศรี และมีความรับผิดชอบต่อผู้สูงอายุ
 - 1.2.1 ส่งเสริมให้ความรู้เรื่องกระบวนการชราภาพ
 - 1.2.2 รณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ
 - 1.2.3 รักษาค่านิยมของสังคมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน
- 1.3 ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง รู้เท่าทันและสามารถเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล
 - 1.3.1 ส่งเสริมประชากรวัยทำงานให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของตนเอง
 - 1.3.2 ส่งเสริมการให้ความรู้และพัฒนาทักษะในการรู้เท่าทันสื่อและใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์
- 1.4 เร่งเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ
 - 1.4.1 สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการมีสุขภาพที่ดีและพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์
 - 1.4.2 ส่งเสริมการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ
 - 1.4.3 สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีความรอบรู้ด้านสุขภาพและการมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในชุมชน
- 1.5 ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ และเพิ่มโอกาสในการปรับสภาพที่อยู่อาศัย
 - 1.5.1 เร่งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ
 - 1.5.2 ส่งเสริมการปรับปรุงที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะครัวเรือนที่มีบิดามารดาสูงอายุอาศัยอยู่ด้วย
 - 1.5.3 ส่งเสริมการขยายตัวของธุรกิจและอุตสาหกรรมการผลิตวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ
2. แผนปฏิบัติการย่อยที่ 2 ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยมีมาตรการดังนี้
 - 2.1 ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ
 - 2.1.1 ปฏิรูประบบหลักประกันยามชราภาพให้เป็นไปอย่างบูรณาการและยั่งยืน สามารถครอบคลุมผู้สูงอายุอย่างพอเพียง ทั่วถึง และเป็นธรรม
 - 2.1.2 ส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุทั้งภาคในระบบและนอกระบบ

2.1.3 เพิ่มพูนทักษะหรือโอกาสในการทำงานด้วยการเพิ่มช่องทางการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุวัยต้น

2.2 ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสุขภาพ

2.2.1 เสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ

2.2.2 พัฒนาระบบสุขภาพรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

2.3 ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสังคม

2.3.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการเป็นพลังทางสังคม

2.3.2 ส่งเสริมการจัดการสื่อสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ

2.3.3 ส่งเสริมศักยภาพครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ

2.4 ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม

2.4.1 ส่งเสริมการปรับสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน

2.4.2 ส่งเสริมการจัดการสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการสาธารณะที่เอื้อต่อคนทุกวัยให้เหมาะกับบริบทของสังคมเมืองและชนบท

2.4.3 สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงที่อยู่อาศัย วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ

2.4.4 สร้างระบบทางสัญจรและการคมนาคมทางบกที่เอื้อต่อคนทุกวัย

3. แผนปฏิบัติการย่อยที่ 3 ปฏิรูปและบูรณาการระบบบริหารเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ โดยมีมาตรการดังนี้

3.1 แปลงแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติและผลักดันให้ทุกภาคส่วนขับเคลื่อนแผนอย่างมีบูรณาการตั้งแต่ระดับชาติสู่ระดับท้องถิ่น

3.2 ติดตามและประเมินผลนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุในแต่ละระดับ

3.3 ปฏิรูประบบกฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินงานของทุกภาคส่วนในการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

3.4 วางระบบกำลังคนด้านผู้สูงอายุทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในระดับชาติและระดับพื้นที่

3.5 เพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาและการจัดการงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน/ท้องถิ่น และผู้นำชุมชน

3.6 พัฒนาระบบการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นกลุ่มเสี่ยงกลุ่มเปราะบาง และกลุ่มที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ทั้งในฐานะผู้รับบริการ ผู้รับสวัสดิการ หรือผู้บริโรค

3.7 พัฒนาระบบปกป้องและฟื้นฟูผู้สูงอายุและครอบครัวในยามที่เกิดนานาวิฤติ

3.8 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

4. แผนปฏิบัติการย่อยที่ 4 เพิ่มศักยภาพการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมรองรับสังคมสูงวัย โดยมีมาตรการดังนี้

4.1 ส่งเสริมการผลิตงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

4.1.1 ส่งเสริมการผลิตงานวิจัย/ผลิตภัณฑ์ด้านผู้สูงอายุหรือบริการ/ระบบหรือกระบวนการใหม่ เพื่อเพิ่มศักยภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

4.1.2 ส่งเสริมให้มีการนำผลงานวิจัย/ข้อเสนอเชิงนโยบาย/นวัตกรรมด้านผู้สูงอายุไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

4.2 ส่งเสริมการพัฒนาระบบข้อมูล งานวิจัย และนวัตกรรมด้านผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

4.2.1 สร้างระบบข้อมูล งานวิจัย และนวัตกรรมด้านผู้สูงอายุของประเทศ

4.2.2 สร้างกลไกเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านผู้สูงอายุจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศ และท้องถิ่น

4.2.3 พัฒนาระบบสืบค้นง่ายและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลมากขึ้น

4.2.4 พัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาในระดับจังหวัดในการจัดเก็บและสร้างฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือเพื่อเชื่อมโยงสู่ระบบฐานข้อมูลของประเทศ (โครงการจุฬาอารี, 2565)

แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐)

วิสัยทัศน์: ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดี มีหลักประกันมั่นคง เป็นพลังพัฒนาสังคม

แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๑ เตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุ	แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๒ ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๓ ปฏิรูปและบูรณาการระบบบริหาร เพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ	แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๔ เพิ่มศักยภาพการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมรองรับสังคมสูงวัย
<p>มาตรการที่ ๑ ส่งเสริมให้ประชากรอายุ ๒๕-๕๔ ปี เร่งเตรียมการก่อนวัยสูงอายุในมิติทางเศรษฐกิจ</p> <p>๑.๑ ส่งเสริมการออมเงินเพื่อวัยชราภาพ ๑.๒ เร่งจัดพัฒนาระบบบำนาญแห่งชาติแบบหลายชั้น ๑.๓ ชวยอายุเกษียณและส่งเสริมการทำงานต่อเนื่อง ของประชากรวัยทำงาน</p>	<p>มาตรการที่ ๑ ยกระดับคุณภาพผู้สูง อายุด้านเศรษฐกิจ</p> <p>๑.๑ ปฏิรูประบบหลักประกันยาม ชราภาพให้เป็นไปอย่างบูรณาการและมี ที่ยืน สามารถครอบคลุมผู้สูงอายุอย่าง ทอเพียง ทั่วถึง และเป็นธรรม ๑.๒ ส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุทั้ง ภาคในระบบและนอกระบบ ๑.๓ เพิ่มทุนทักษะหรือโอกาสในการ ทำงานด้วยการเพิ่มช่องทางหารเงิน สำหรับผู้สูงอายุวัยต้น</p>	<p>มาตรการที่ ๑ แล่งแผนปฏิบัติการด้าน ผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติ และผลักดันให้ทุก ภาคส่วนขับเคลื่อนแผนอย่างมีบูรณาการ ตั้งแต่ระดับชาติสู่ระดับท้องถิ่น</p>	<p>มาตรการที่ ๑ ส่งเสริมการผลิตงานวิจัยและ นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนา ศักยภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ</p> <p>๑.๑ ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัย/ผลิตภัณฑ์ด้านผู้สูงอายุ หรือบริการ/ระบบหรือกระบวนการใหม่เพื่อเพิ่ม ศักยภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ๑.๒ ส่งเสริมให้มีการนำผลงานวิจัย/ข้อเสนอเชิง นโยบาย/นวัตกรรมด้านผู้สูงอายุไปใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ</p>
<p>มาตรการที่ ๒ สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจถึง กระบวนการชราภาพ กระทั่งถึงคุณค่าศักดิ์ศรีและมี ความรับผิดชอบต่อผู้สูงอายุ</p> <p>๒.๑ ส่งเสริมให้ความรู้เรื่องกระบวนการชราภาพ ๒.๒ วัฒนธรรมที่สังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้ สูงอายุ ๒.๓ รักษาค่านิยมของสังคมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูง อายุในครอบครัวและชุมชน</p>	<p>มาตรการที่ ๒ ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ สูงอายุด้านสุขภาพ</p> <p>๒.๑ เสริมความรู้ด้านสุขภาพ ๒.๒ พัฒนาระบบสุขภาพรองรับสังคม สูงวัยเชิงรุกที่สอดคล้องกับความ ต้องการของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มและ เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่</p>	<p>มาตรการที่ ๒ คิดตามและประเมินผล นโยบายและแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ในแต่ละระดับ</p>	<p>มาตรการที่ ๒ ส่งเสริมการพัฒนาแบบข้อมูล งาน วิจัยและนวัตกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการดำเนินงานด้านผู้สูง อายุ</p>
<p>มาตรการที่ ๓ ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และ ศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง รู้เท่าทันและสามารถ เลือกใช้ประโยชน์จากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี ดิจิทัล</p> <p>๓.๑ ส่งเสริมประชากรวัยทำงานให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่ง เรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการและ วิถีชีวิตของตนเอง ๓.๒ ส่งเสริมการให้ความรู้และพัฒนาทักษะในการรู้เท่า ทันสื่อและใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่าง สร้างสรรค์</p>	<p>มาตรการที่ ๓ ยกระดับคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุด้านสังคม</p> <p>๓.๑ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ในการเป็นพลังสังคม ๓.๒ ส่งเสริมการจัดการสื่อสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุ ๓.๓ ส่งเสริมศึกษาครอบครัวและ ชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ</p>	<p>มาตรการที่ ๓ ปฏิรูประบบกฎหมายเพื่อ รองรับการดำเนินงานของทุกภาคส่วนใน การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก</p>	<p>มาตรการที่ ๒ ส่งเสริมการพัฒนาแบบข้อมูล งาน วิจัยและนวัตกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการดำเนินงานด้านผู้สูง อายุของประเทศ</p>
<p>มาตรการที่ ๔ ส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ</p> <p>๔.๑ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการมี สุขภาพดีและพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ ๔.๒ ส่งเสริมการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ ๔.๓ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีความรู้ด้าน สุขภาพและการมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ใน ชุมชน</p>	<p>มาตรการที่ ๔ ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม</p> <p>๔.๑ ส่งเสริมการปรับสภาพที่อยู่อาศัย ของผู้สูงอายุทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน ๔.๒ ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ สาธารณะที่เอื้อต่อทุกวัยให้เหมาะสมกับ บริบทของสังคมเมืองและชนบท ๔.๓ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงที่ อยู่อาศัย วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ๔.๔ สร้างระบบทางสัญจรและการ คมนาคมทางบกที่เอื้อต่อคนทุกวัย</p>	<p>มาตรการที่ ๔ วางระบบกำลังคนด้านผู้ สูงอายุทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในระดับชาติและระดับพื้นที่</p>	<p>๒.๑ สร้างระบบข้อมูล งานวิจัย และนวัตกรรมด้านผู้สูง อายุของประเทศ ๒.๒ สร้างภาคีเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านผู้สูงอายุจาก หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น ๒.๓ พัฒนาระบบสืบค้นที่ง่ายและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลมากขึ้น ๒.๔ พัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ สถานศึกษาในระดับจังหวัดในการจัดเก็บและสร้าง ฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่ถูกถูกต้องและน่าเชื่อถือเพื่อเชื่อมโยง สู่ระบบฐานข้อมูลของประเทศ</p>
<p>มาตรการที่ ๕ ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัยสูงอายุและเพิ่ม โอกาสในการรับสภาพที่อยู่อาศัย</p> <p>๕.๑ เร่งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญที่อยู่ อาศัยและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ๕.๒ ส่งเสริมการปรับปรุงที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะครัวเรือน ที่มีขีดความสามารถอยู่อาศัยอยู่ด้วย ๕.๓ ส่งเสริมการขยายตัวของธุรกิจและอุตสาหกรรม การผลิตวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ สูงอายุ</p>		<p>มาตรการที่ ๕ เพิ่มขีดความสามารถใน การพัฒนาและการจัดการงานด้านผู้สูง อายุขององค์กรชุมชน/ท้องถิ่นและผู้ นำ ชุมชน</p>	<p>มาตรการที่ ๒ ส่งเสริมการพัฒนาแบบข้อมูล งาน วิจัยและนวัตกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการดำเนินงานด้านผู้สูง อายุของประเทศ</p>

ภาพ 5 สรุปภาพรวมของแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) ที่มา (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566)

จากวิสัยทัศน์ “คนตำบลเขาแหลมสามัคคี มีความรู้ มีอาชีพ บ้านเมืองน่าอยู่ รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง” องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี และยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาศักยภาพด้านชีวิตและสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม มีการดำเนินการปฏิบัติงานส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญพัฒนาองค์ความรู้และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การส่งเสริมผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการรองรับสังคมสูงวัยในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิต เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถที่จะพัฒนาศักยภาพและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุจึงเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการรับรู้ และเรียนรู้เพื่อช่วยให้การปรับตัวของผู้สูงอายุนั้นมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกมิติ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม และมีหลักประกันที่มั่นคงไปจนบั้นปลายของชีวิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องและใกล้เคียงกับการวิจัย ดังนี้

เสาวลักษณ์ วิบุรณกาล, และปิยากร หวังมหาพร (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี 3) ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี และ 4) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยนำการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพมาผสมกัน เชิงปริมาณ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 106 และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ในเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความหมายของข้อมูลในลักษณะการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ระดับการควบคุม ระดับรองลงมา ได้แก่ ระดับการบำบัดรักษาและระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ด้านปัจจัยเชิงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยภายในตัวบุคคล ตามลำดับ ด้านปัจจัยสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ ปัจจัยที่มาจากทางราชการ และปัจจัยที่เป็นลักษณะของโครงการ ตามลำดับ 3) ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุขาดองค์ความรู้และความเข้าใจกระบวนการทำงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร 4) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรีแบ่งเป็นแต่ละด้าน ดังนี้ การได้รับรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน การสร้างปัจจัยให้เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของร่วมกัน การสร้างปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น การส่งเสริมจากทางราชการ ส่งเสริมปัจจัยส่วนต่าง ๆ มีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนผู้สูงอายุ รูปแบบกิจกรรมและลักษณะโครงการ รูปแบบกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุมาจากความต้องการ และความสนใจของผู้สูงอายุ

สุนทรตรี นิมเนติพันธ์ (2567) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ของสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ของกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดนครนายก จำแนกตามเพศ อำเภอที่อยู่อาศัย สถานภาพ สถานภาพการอยู่ในครอบครัว ระดับ

การศึกษา โรคประจำตัว และการออกกำลังกาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในจังหวัดนครนายก ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอปากพลี อำเภอบ้านนา และอำเภอองครักษ์จำนวน 380 คน โดยเทียบตารางกำหนดขนาดของเครจซี่, และมอร์แกน และใช้วิธีการคัดเลือกโดยการแบ่งสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ของผู้สูงอายุในจังหวัดนครนายก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) เพศส่งผลต่อพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) สถานภาพส่งผลต่อพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) สถานภาพการอยู่ในครอบครัวส่งผลต่อพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ระดับการศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) โรคประจำตัวส่งผลต่อพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 6) การออกกำลังกายส่งผลต่อพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรวิชัย รุ่งสว่าง, และรุ่ง วงศ์วัฒน์ (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทำกิจกรรมทางกายของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 436 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ตอบด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทำกิจกรรมทางกายโดยรวม อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 59.90 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทำกิจกรรมทางกายของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทางกาย การรับรู้ความสามารถของตนเอง แรงสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมทำกิจกรรมทางกายของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 53.40

กิตติพร เนาว์สุวรรณ, และคนอื่น ๆ (2562) ได้ศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุไทยมุสลิม 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุไทยมุสลิม 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่นับถือศาสนาอิสลามที่อาศัยในเขต 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส จำนวน 159 คน ใช้วิธีแบบสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติ Independent t-test และสถิติ One-way ANOVA ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุเพศชาย และผู้สูงอายุที่มีรายได้พอเพียง มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีมาก มีการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ณัชฐนนท์ ทวีสิน, และธรรศพงศ์ วงษ์สวัสดิ์ (2563) ได้ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุยุคใหม่ ในเขตชุมชนทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา

ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุยุคใหม่ในเขตชุมชนทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุยุคใหม่กับปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุยุคใหม่กับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ทั้ง 16 ชุมชน ในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 2,781 คน มีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่กลับ จำนวน 338 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าที่ ค่าเอฟ และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล มีบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุยุคใหม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง มีความสัมพันธ์กับบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุยุคใหม่ในระดับปานกลางและในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วณัฐพงศ์ เบญจพงศ์ (2565) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบอุปสรรคของการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการภายนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเกี่ยวกับอุปสรรคการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเกี่ยวกับอุปสรรคการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-79 ปี ด้วยเทคนิคแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 เท่าของตัวแปรตามกฎแห่งความชัดเจน จำนวน 660 คน ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และจำนวน 530 สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเรื่องอุปสรรคการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีค่าความเชื่อมั่นในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเท่ากับ 0.95 และ 0.94 สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยัน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบการวิเคราะห์ด้วยวิธี Maximum Likelihood (ML) ผลวิจัยพบว่า 1) อุปสรรคการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 10 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลบริการนันทนาการ ความสามารถทางกาย การตระหนักรู้การใช้เวลาว่าง ทศนคติต่อการใช้เวลาว่างนอกที่พักอาศัย การเงิน ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัย การตระหนักรู้ในตนเอง ประสบการณ์การใช้เวลาว่าง สิ่งอำนวยความสะดวก และข้อปฏิบัติในการเข้าร่วม

ณัฐนิชย์ กลิ่นสุคนธ์, และคนอื่น ๆ (2567) ได้ศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเครือข่ายทางสังคมและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเครือข่ายทางสังคมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครเมืองพิษณุโลก และหาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเครือข่ายทางสังคม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

ต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพพระองค์ขาว ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 213 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และหาความสัมพันธ์ด้วยสถิติสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในศูนย์สุขภาพชุมชนพระองค์ขาวเทศบาลเมืองพิษณุโลก เครือข่ายทางสังคมกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ กับการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก

วณัฐพงศ์ เบลญงพงศ์ (2565) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบอุปสรรคของการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการภายนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเกี่ยวกับอุปสรรคการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเกี่ยวกับอุปสรรคการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-79 ปี ด้วยเทคนิคแบบแบ่งชั้นและเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 เท่าของตัวแปรตามกฎแห่งความชัดเจนจำนวน 660 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเรื่องอุปสรรคการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า อุปสรรคการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวน 10 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลบริการนันทนาการ ความสามารถทางกาย การตระหนักรู้การใช้เวลาว่าง ทัศนคติต่อการใช้เวลาว่างนอกที่พักอาศัย การเงิน ความเสี่ยงต่อสุขภาพ และความปลอดภัยการตระหนักรู้ในตนเอง ประสบการณ์การใช้เวลาว่าง สิ่งอำนวยความสะดวก และข้อปฏิบัติในการเข้าร่วม

นภาพร อินสิน, และคนอื่น ๆ (2564) ได้ศึกษาพฤติกรรมและแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจพฤติกรรมและแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 393 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จากผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในพื้นที่และอยู่ในทะเบียนของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองสกลนคร ปี พ.ศ. 2562 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มัชฌิมฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 59.0 อายุ 60-69 ปี ร้อยละ 63.4 สถานภาพสมรส ร้อยละ 68.2 และมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ร้อยละ 64.9 กลุ่มตัวอย่างเคยเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครในหนึ่งปีที่ผ่านมา ร้อยละ 86.8 ค่ามัชฌิมฐานของระยะเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาอยู่ที่ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (ค่าต่ำสุด = 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และค่าสูงสุด = 8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) แรงจูงใจภายในเป็นแรงจูงใจระดับสูงที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร ได้แก่ การเห็นคุณค่าภายในตนเองและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในขณะที่จูงใจภายนอก ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับและการมีเครือข่ายทางสังคมเป็นแรงจูงใจระดับปานกลาง

อัศนี วันชัย, และคนอื่น ๆ (2562) ได้ศึกษาประสบการณ์การตัดสินใจเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง: การวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การตัดสินใจเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุและไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน 14 ชุมชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ในปี พ.ศ. 2561 จำนวน 3,377 คน ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุเขตเมืองตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ มี 2 ปัจจัย คือ 1) การชักชวนของผู้อื่น เช่น เพื่อน บุคลากรทางสุขภาพและสมาชิกในครอบครัว 2) เห็นว่ามีประโยชน์กับตนเอง คือ ได้ความรู้เพื่อดูแลตนเองได้เพื่อนและได้รับความสนุกสนาน ส่วนสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุเขตเมืองตัดสินใจไม่เข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ มี 2 ปัจจัย คือ 1) การมีภาระรับผิดชอบ คือ มีงานประจำที่ต้องทำและมีภาระในการดูแลสมาชิกในครอบครัว และ 2) การบริการของชมรมยังไม่สอดคล้องกับความต้องการ เช่น การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ขาดการอำนวยความสะดวกด้านรถรับ-ส่ง และกิจกรรมที่ไม่หลากหลาย

จิตรรรดา พงศธาธิก, และคนอื่น ๆ (2562) ได้ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ ศึกษาลักษณะกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ ระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วม หรือไม่เข้าร่วมกิจกรรม อธิบายลักษณะของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งการวิจัยนี้ใช้แบบผสมผสาน โดยมีผู้สูงอายุ 1,547 คนเป็นกลุ่มตัวอย่าง และใช้แบบสอบถามสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย โดยกิจกรรมทางศาสนาเป็นที่นิยมมากที่สุด ระดับการศึกษาและเพศสามารถทำนายการมีส่วนร่วมได้ โดยปัจจัยส่งเสริมการเข้าร่วม ได้แก่ การจัดกิจกรรมทางศาสนา, การเดินทางสะดวก, มีการรับ-ส่ง, มีรางวัลจูงใจ และมีการเชิญเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนปัจจัยขัดขวาง ได้แก่ ความสูงอายุ และภาระงานส่วนบุคคล

ตาราง 1 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ
ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

กรอบแนวคิด การเข้าร่วมกิจกรรมของ ผู้สูงอายุ	แนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง							สรุป
	เสาวลักษณ์ วิบูลย์กาล, และปิยกร หวังมทา (2564)	สมรตรี นิมนต์พันธ์ (2567)	ศรวิชญ์ รุ่งสว่าง และรุ่ง วงศ์วัฒน์ (2565)	กิตติพร เนาว์สุวรรณ, และคนอื่น ๆ (2562)	ณัชฐมนท ทวีสิน, และธรรตพงษ์ วงษ์สวัสดิ์ (2563)	ณัฐนิชย์ กลิ่นสุคนธ์, และคนอื่น ๆ (2567)	วณัฐพงศ์ เบญจพงศ์ (2565)	
ปัจจัยจูงใจ								
1. รางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน	✓							2
2. การรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ						✓	✓	2
3. รูปแบบลักษณะของกิจกรรม/ โครงการ	✓					✓	✓	4
ปัจจัยสนับสนุน								
1. การสนับสนุนจากทางราชการ	✓	✓				✓	✓	5
2. การสนับสนุนจากครอบครัว		✓	✓	✓			✓	3
3. การสนับสนุนจากชุมชน	✓	✓					✓	3

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยสนับสนุน โดยปัจจัยจูงใจ ได้แก่ รางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน การรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ และรูปแบบลักษณะของกิจกรรมหรือว่าโครงการ และปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การสนับสนุนจากทางราชการ การสนับสนุนจากทางครอบครัว และการสนับสนุนจากทางชุมชน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยเชิงใจ ปัจจัยสนับสนุนต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม เพื่อศึกษาระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนเขาแหลม และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม จำนวน 666 คน (สำนักทะเบียนอำเภอชัยบาดาล, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นประชากรผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่แน่นอน (Finite population) โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กาสิ๊ก เต๊ะชั้นหมาก, 2553, หน้า 93-95) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \eta = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนประชากร
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง (การศึกษานี้กำหนดให้เท่ากับ .05)

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าได้ดังนี้} \quad n &= \frac{666}{1+666(0.05)^2} \\ n &= 250 \end{aligned}$$

จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้จำนวนไม่น้อยกว่า 250 คน ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 250 คน ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยใช้สัดส่วนตามประชากรที่เป็นผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม จำนวน 666 คน จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนในแต่ละหมู่บ้าน ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จนได้กลุ่มตัวอย่างครบจำนวนทั้งสิ้น 250 คน คำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน}}{\text{จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด}}$$

ดังนั้น จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน เป็นดังนี้

ตาราง 2 ขนาดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1 บ้านฝายพัฒนา	49	18
หมู่ที่ 2 บ้านไทรงาม	79	30
หมู่ที่ 3 บ้านหนองเกตุ	53	20
หมู่ที่ 4 บ้านเขากำพร้าว	170	64
หมู่ที่ 5 บ้านหน้าค่าย	68	25
หมู่ที่ 6 บ้านตลาดหงษ์ไทย	120	45
หมู่ที่ 7 บ้านฝายพัฒนา	56	21
หมู่ที่ 8 บ้านเนินทองพัฒนา	71	27
รวม	666	250

ที่มา: (สำนักทะเบียนอำเภอชัยบาดาล, 2567)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะปลายปิด ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามชนิดตรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ โรคประจำตัว สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นแบบสอบถามปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert) (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2564, หน้า 114) โดยแบ่งระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับคะแนน ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ประกอบด้วย กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมศิลปหัตถกรรม กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุจำนวนครั้งที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือ

2. นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ คือ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ดำเนินการดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการคณาจารย์ เพื่อตรวจสอบสำนวนภาษา เนื้อหา สาระ รูปแบบของการสอบถาม และความเที่ยงตรงของเนื้อหา

3.2 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการคณาจารย์

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และเชิงโครงสร้าง จำนวน 3 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต้องคำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จึงจะถือได้ว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ (กาสิ๊ก เตชะชั้นหมาก, 2553, หน้า 139-141) ทำการปรับแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

4.1 อาจารย์ ดร.อังคณา อุดมพันธ์ ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาวิทาลัยราชภัฏเทพสตรี

4.2 นางสาวสำริด จิระออน ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม

4.3 นายอนุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม

นำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหา (Item objective congruence: IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0–1.00 ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามที่มีค่าต่ำกว่า 0.5 ออก เพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สรุปได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67–1.00

5. จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ได้ถูกเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

6. นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีรายละเอียดของการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ ดังนี้

1. ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อแจกให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 ชุด
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีด้วยตนเอง
3. รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อลงรหัสสำหรับการวิเคราะห์และประมวลผลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 250 ชุดแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ โรคประจำตัว สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพ วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกณฑ์ในการวิเคราะห์คะแนนผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับตามแนวทางของเบสท์ (Best, 1981, pp. 179-187) ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49 หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49 หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49 หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยสุด

3. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ในการแปรความหมายค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกณฑ์ในการวิเคราะห์คะแนนของผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับของเบสท์ (Best, 1977, p.174) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49 หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49 หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49 หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49 หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยสุด

4. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยสนับสนุน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1.1 การตรวจเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ดังนี้ (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2564, หน้า 96)

$$IOC = \frac{\sum^R}{N}$$

เมื่อ	IOC แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับจุดประสงค์
	\sum^R แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 ค่าความเชื่อมั่นของคอนบราค (Cronbach) ดังนี้ (กาสั๊ก เต๊ะชั้นหมาก, 2553, หน้า 143–144)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ โรคประจำตัว สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพ วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ดังนี้ (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2564, หน้า 126)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 คะแนนเฉลี่ย (mean) ดังนี้ (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2564, หน้า 127–128)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	\bar{x}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนของข้อมูลทั้งหมด

3. การวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับปัจจัยจิตใจ และปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3.1 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ดังนี้ (วัลลภฯ สุขสวัสดิ์, 2564, หน้า 134)

$$\text{สูตร 1} \quad \text{S.D.} = \frac{\sqrt{\sum(x-\bar{x})^2}}{n-1}$$

$$\text{สูตร 2} \quad \text{S.D.} = \frac{\sqrt{n\sum x^2 + (\sum x)^2}}{n(n-1)}$$

หมายเหตุ ในกรณีที่ \bar{x} มีค่าเป็นทศนิยมควรเลือกใช้สูตร 2

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	x	แทน	ข้อมูล (ตัวที่ 1,2,3...n)
	\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

4. การวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

5. การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ได้แก่ปัจจัยจูงใจและปัจจัยสนับสนุน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear regression analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามจำนวน 1 ตัว กับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป (วัลลภฯ สุขสวัสดิ์, 2564, หน้า 287) เพื่ออธิบายการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ดังนี้

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + e_i$$

เมื่อ Y = ตัวแปรตาม

Y = ตัวแปรอิสระ เมื่อ i = 1, ..., k

β_0 = จุดตัดของเส้นถดถอย

β_i = ความชัน (partial slope) ของเส้นถดถอยสำหรับ Y ที่ถูกทำนายด้วย X_i ในกรณีที่ i = 1-k

e = ความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ของ Y ที่ไม่สามารถพยากรณ์ได้ด้วย X_k

X_i = สัญลักษณ์แทนตัวแปรที่ i โดยที่ i = 1-k

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี สามารถนำเสนอรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 4 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ตอนที่ 3 ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	83	33.20
หญิง	167	66.80
อายุ		
60 – 69 ปี	152	60.80
70 – 79 ปี	88	35.20
80 – 89 ปี	8	3.20
90 – 99 ปี	2	0.80
โรคประจำตัว		
ไม่มีโรคประจำตัว	92	36.80
มีโรคประจำตัว	158	63.20
สถานภาพ		
โสด	16	6.40
สมรส	160	64.00
หม้าย	67	26.80
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	7	2.80

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	57	22.80
ประถมศึกษา	155	62.00
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	31	12.40
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	3	1.20
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	4	1.60
อาชีพ		
เกษตรกรรวม	76	30.40
ค้าขาย	37	14.80
รับจ้าง	63	25.20
ข้าราชการบำนาญ	6	2.40
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	60	24.00
อื่นๆ	8	3.20
รวม	250	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 66.80 มีอายุอยู่ในช่วง 60-69 ปี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 60.80 มีโรคประจำตัวจำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 63.20 สถานภาพสมรสจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 การศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 และมีอาชีพเกษตรกรรวมจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 30.40

ตอนที่ 2 ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
เวลาหรือภาระทางครอบครัว	119	48.77	1
สุขภาพไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	108	44.26	2
กิจกรรมไม่ตรงกับความสนใจ	51	20.90	5
การเดินทางหรือค่าใช้จ่าย	74	30.33	4
แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	78	31.97	3
รวม	250	100.00	

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มากที่สุด คือ เวลาหรือภาระทางครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 48.77 รองลงมา คือ สุขภาพไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 44.26 แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 31.97 การเดินทางหรือค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 30.33 และกิจกรรมไม่ตรงกับความสนใจ คิดเป็นร้อยละ 20.90 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกิจกรรม/โครงการที่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีสนใจ

กิจกรรม/โครงการที่ผู้สูงอายุสนใจ	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
กิจกรรมอาสาสมัคร	75	31.38	3
กิจกรรมศิลปหัตถกรรม	100	41.84	2
กิจกรรมทางศาสนา	158	66.11	1
กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ	75	31.38	3
รวม	250	100.00	

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรม/โครงการทางสังคมที่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ให้ความสนใจมากที่สุดคือกิจกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 66.11 รองลงมาคือกิจกรรมศิลปหัตถกรรม คิดเป็นร้อยละ 41.84 และ ลำดับสุดท้าย ได้แก่ กิจกรรมอาสาสมัคร และกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ คิดเป็นร้อยละ 31.38 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ในภาพรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1) ปัจจัยจูงใจ	3.99	0.79	มาก
2) ปัจจัยสนับสนุน	4.15	0.71	มาก
เฉลี่ยรวม	4.07	0.71	มาก

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D = 0.71) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยสนับสนุนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.71) และรองลงมา ปัจจัยจูงใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D = 0.79) ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านปัจจัยจิตใจของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี

ปัจจัยจิตใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1) รางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน			
- เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเพราะได้รับรางวัลหรือ ผลประโยชน์ตอบแทน	3.61	1.23	มาก
- เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและ ความเป็นอยู่	3.98	0.92	มาก
2) การรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ			
- ได้รับโอกาสในการพบปะและสร้างเครือข่ายทางสังคม ใหม่	4.13	0.87	มาก
- รับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทาง สังคม	4.12	0.88	มาก
- รู้สึกสนุกและมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.19	0.88	มาก
3) รูปแบบลักษณะของกิจกรรม/โครงการ			
- สุขภาพแข็งแรงพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	3.73	1.06	มาก
- ลักษณะของกิจกรรม/โครงการมีความน่าสนใจและ เหมาะสมกับวัย	4.02	0.86	มาก
- มีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมาก ขึ้น	4.12	0.91	มาก
เฉลี่ยรวม	3.99	0.79	มาก

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านปัจจัยจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้านของปัจจัยจิตใจ ประกอบด้วย 1) ด้านรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน 2) ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ และ 3) ด้านรูปแบบของกิจกรรม/โครงการ พบว่า 1) ด้านรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D = 0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุดคือ การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D = 0.92) รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเพราะได้รับรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D = 1.23) ตามลำดับ 2) ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุดคือ พบว่า รู้สึกสนุกและมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 0.88) รองลงมาคือ ได้รับโอกาสในการพบปะและสร้างเครือข่ายทางสังคมใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$,

S.D = 0.87) และรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.88) ตามลำดับ และ 3) ด้านรูปแบบลักษณะของกิจกรรม/โครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุด คือ มีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.91) รองลงมา คือ ลักษณะของกิจกรรม/โครงการมีความน่าสนใจและเหมาะสมกับวัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.86) และสุขภาพแข็งแรงพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D = 1.06) ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านปัจจัยสนับสนุน ของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี

ปัจจัยจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1) การสนับสนุนจากทางราชการ			
- ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	4.18	0.81	มาก
- มีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอจากทางราชการ	4.19	0.83	มาก
- เจ้าหน้าที่ที่ดูแลกิจกรรมมีความเป็นมิตรและเอาใจใส่	4.39	0.79	มาก
- ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคมอย่างเพียงพอจากทางราชการ	4.10	0.83	มาก
- ได้รับการสนับสนุนด้านการเดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรมจากทางราชการ	4.01	0.89	มาก
- ทางราชการมีสถานที่จัดกิจกรรมที่สะดวกและเข้าถึงง่าย	4.16	0.79	มาก
2) การสนับสนุนจากทางครอบครัว			
- ครอบครัวให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	4.07	0.90	มาก
3) การสนับสนุนจากทางชุมชน			
- ชุมชนมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม	4.16	0.78	มาก
- มีเพื่อนหรือคนรู้จักที่เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกัน	4.11	0.85	มาก
เฉลี่ยรวม	4.15	0.71	มาก

จากตารางที่ 8 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุด้านปัจจัยสนับสนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้านของปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนจากทางราชการ

2) การสนับสนุนจากทางครอบครัว และ 3) การสนับสนุนจากทางชุมชน พบว่า 1) การสนับสนุนจากทางราชการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ข้อแรก ข้อที่มีค่าสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลกิจกรรมมีความเป็นมิตร และเอาใจใส่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D = 0.79) รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอจากทางราชการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 0.83) และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D = 0.81) ตามลำดับ 2) การสนับสนุนจากทางครอบครัว พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D = 0.90) และ 3) การสนับสนุนจากทางชุมชน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุด คือ ชุมชนมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.78) รองลงมา คือ มีเพื่อนหรือคนรู้จักที่เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D = 0.85) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐานของระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ (ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา)	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1) เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร เช่น กิจกรรมอาสาสมัครทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ, อาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก	3.12	1.28	ปานกลาง
2) เข้าร่วมกิจกรรมศิลปหัตถกรรม เช่น งานฝีมือ, งานประดิษฐ์, โครงการส่งเสริมอาชีพและการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ	3.10	1.24	ปานกลาง
3) เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น ทำบุญ, ปฏิบัติธรรม, โครงการสืบสานประเพณีวันสงกรานต์	3.70	1.15	มาก
4) เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ เช่น ออกกำลังกาย, เล่นกีฬา, โครงการวันผู้สูงอายุ, โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ	3.28	1.27	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.30	1.05	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 ผลการศึกษาพบว่าระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาโดยรวมนั้น มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D = 1.05) เมื่อพิจารณาเป็นประเภทของกิจกรรมทางสังคมรายด้าน พบว่า กิจกรรมทางสังคมที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาสูงสุด คือ กิจกรรมทางศาสนา เช่น ทำบุญ,

ปฏิบัติธรรม, โครงการสืบสานประเพณีวันสงกรานต์ มีการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก (\bar{X} = 3.70, S.D = 1.15) รองลงมาคือ กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ เช่น ออกกำลังกาย, เล่นกีฬา, โครงการวันผู้สูงอายุ, โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ มีการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.28, S.D = 1.27) กิจกรรมอาสาสมัคร เช่น กิจกรรมอาสาสมัครทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ, อาสมัครท้องถิ่นรักโลก มีการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.12, S.D = 1.28) และกิจกรรมศิลปหัตถกรรม เช่น งานฝีมือ, งานประดิษฐ์, โครงการส่งเสริมอาชีพและการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.10, S.D = 1.24) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear regression analysis)

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ด้านปัจจัยเชิงใจ

ตัวแปรด้านปัจจัยเชิงใจ	B	SE(B)	β	t	p	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	0.345	0.285	-	1.211	0.227	-
รางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน	0.262	0.082	0.247	3.190	0.002	2.275
การรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ	-0.006	0.125	-0.004	-0.045	0.964	3.572
รูปแบบลักษณะของกิจกรรม/ โครงการ	0.502	0.111	0.403	4.542	<.000	2.999

n = 250, Constant = .345, R = .594, R² = .353, R²_{adj} = .345, F(3,246) = 44.780, p < .001

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ด้านปัจจัยเชิงใจ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวก่อนที่จะวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ โดยใช้ค่าองค์ประกอบการขยายความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม และระหว่างตัวแปรด้วยกันเอง ในการตรวจสอบลักษณะของภาวะร่วมเส้นตรงพหุคูณ (Multicollinearity) หรือตัวแปรต้นสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไป ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสมการถดถอยได้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ค่า VIF อยู่ระหว่าง 2.275–3.572 ซึ่งโดยทั่วไปถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ เนื่องจากค่า VIF ไม่เกิน 10 จึงสรุปได้ว่า ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุคูณ และสามารถนำตัวแปรเหล่านี้เข้าสู่การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณได้อย่างเหมาะสม

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ด้านปัจจัยสนับสนุน

ตัวแปรด้านปัจจัยสนับสนุน	B	SE(B)	β	t	p	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	-0.044	0.328	-	-0.136	0.892	-
การสนับสนุนจากทางราชการ	0.404	0.159	0.275	2.539	0.012	4.325
การสนับสนุนจากทางครอบครัว	0.300	0.111	0.258	2.705	0.007	3.351
การสนับสนุนจากทางชุมชน	0.106	0.156	0.078	0.679	0.498	4.798

n= 250, Constant= .044, R= .576, R²= .331, R²_{adj}= .323, F(3,246)= 40.618, p < .001

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ด้านปัจจัยสนับสนุน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวก่อนที่จะวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ โดยใช้ค่าองค์ประกอบการขยายความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม และระหว่างตัวแปรด้วยกันเอง ในการตรวจสอบลักษณะของภาวะร่วมเส้นตรงพหุคูณ (Multicollinearity) หรือตัวแปรต้นสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไป ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสมการถดถอยได้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ค่า VIF อยู่ระหว่าง 3.351-4.798 ซึ่งโดยทั่วไปถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ เนื่องจากค่า VIF ไม่เกิน 10 จึงสรุปได้ว่า ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุคูณ และสามารถนำตัวแปรเหล่านี้เข้าสู่การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณได้อย่างเหมาะสม

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ตัวแปร	B	SE(B)	β	t	p	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	-0.271	0.315	-	-0.861	0.390	-
ปัจจัยจูงใจ	0.470	0.116	0.354	4.059	<.000	2.960
ปัจจัยสนับสนุน	0.409	0.128	0.278	3.189	0.002	2.960

n= 250, Constant= -.271, R= .603, R²= .364, R²_{adj}= .359, F(2,247)= 70.608, p < .001

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยมีตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยจูงใจและปัจจัยสนับสนุน ส่วนตัวแปรตาม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear regression analysis) มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

โมเดลถดถอยพหุคูณมีนัยสำคัญทางสถิติ $R = .603$, $R^2 = .364$, $R^2_{adj} = .359$, $F(2,247) = 70.608$, $p < .00$ ปัจจัยจูงใจทำนายการเข้าร่วมกิจกรรมได้สูงกว่า ($B = 0.470$, $\beta = .354$, $p < .001$) ขณะที่ปัจจัยสนับสนุนก็ทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญ ($B = 0.409$, $\beta = .278$, $p = .002$)

วิเคราะห์เชิงตัวแปร

1. ปัจจัยจูงใจ (X_1) มีค่า $B = 0.470$, $\beta = 0.354$, และ $p < .001$ แสดงว่ามีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าปัจจัยสนับสนุน และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า เมื่อคะแนนปัจจัยจูงใจเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้น 0.470 หน่วย

2. ปัจจัยสนับสนุน (X_2) มีค่า $B = 0.409$, $\beta = 0.278$, และ $p = .002$ แสดงว่ามีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ เมื่อคะแนนปัจจัยสนับสนุนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้น 0.409 หน่วย

3. ค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ -0.271 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.390$) จึงไม่ตีความ

จากผลการวิเคราะห์สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยเชิงเส้นได้ดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2$$

Y = ตัวแปรตาม (การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม)

a = ค่าคงที่ (จุดตัดแกน y ของเส้นสมการ) = -0.271

b_1 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบไม่มาตรฐาน (Unstandardized) = 0.470

X_1 = ตัวแปรอิสระปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ด้านปัจจัยจูงใจ

B_2 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบไม่มาตรฐาน (Unstandardized) = 0.409

X_2 = ตัวแปรอิสระปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ
ด้านปัจจัยสนับสนุน

สมการถดถอยพหุคูณ

สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยเชิงเส้นได้ดังนี้

$$Y = -0.271 + 0.470(X_1) + 0.409(X_2)$$

$$Y = -0.271 + 0.470X_1 + 0.409X_2$$

เมื่อ Y = ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

X_1 = ปัจจัยจูงใจ

X_2 = ปัจจัยสนับสนุน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งปัจจัยจูงใจ และปัจจัยสนับสนุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลมอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะปัจจัยจูงใจเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงที่สุด ซึ่งสะท้อนว่าหากมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่สอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับ

วัย จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น โดยปัจจัยจิตใจ มีอิทธิพลมากที่สุด ($\beta = .354$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยสนับสนุน มีอิทธิพลรองลงมา ($\beta = .278$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน

ดังนั้น สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และ สมมติฐานที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยจิตใจและปัจจัยสนับสนุนมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะปัจจัยจิตใจ ที่มีค่า β สูงสุด จึงถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ควรส่งเสริมมากที่สุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยเชิงจิต ปัจจัยสนับสนุน ต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม 2) เพื่อศึกษาระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยตามลำดับของวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 60–69 ปี มีโรคประจำตัว สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีอาชีพเกษตรกร

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยเชิงจิต ปัจจัยสนับสนุนต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม

- 2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มากที่สุด คือ เวลาหรือภาระทางครอบครัว รองลงมา คือ สุขภาพไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และลำดับที่สาม ได้แก่ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ลำดับที่สี่ ได้แก่ การเดินทางหรือค่าใช้จ่าย ลำดับสุดท้าย ได้แก่ กิจกรรมไม่ตรงกับความสนใจตามลำดับ โดยกิจกรรม/โครงการ สูงอายุ ให้ความสนใจมากที่สุด คือ กิจกรรมทางศาสนา เช่น ทำบุญ, ปฏิบัติธรรม, โครงการสืบสานประเพณีวันสงกรานต์ รองลงมา คือ กิจกรรมศิลปหัตถกรรม เช่น งานฝีมือ, งานประดิษฐ์, โครงการส่งเสริมอาชีพและการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และลำดับสุดท้าย ได้แก่ กิจกรรมอาสาสมัครเช่น กิจกรรมอาสาสมัครทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ, อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก และกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ เช่น ออกกำลังกาย, เล่นกีฬา, โครงการวันผู้สูงอายุ, โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุตามลำดับ

- 2.2 ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่ามากไปน้อย พบว่า ปัจจัยสนับสนุนอยู่ในระดับมาก และรองลงมา ปัจจัยเชิงจิตอยู่ในระดับมากตามลำดับ

1) ด้านปัจจัยจูงใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเพราะได้รับรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทนอยู่ในระดับมากตามลำดับ ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุด คือ รู้สึกสนุกและมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ได้รับโอกาสในการพบปะและสร้างเครือข่ายทางสังคมใหม่อยู่ในระดับมาก และรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม อยู่ในระดับมากตามลำดับ และด้านรูปแบบลักษณะของกิจกรรม/โครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุด คือ มีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ลักษณะของกิจกรรม/โครงการมีความน่าสนใจและเหมาะสมกับวัยอยู่ในระดับมาก และสุขภาพแข็งแรงพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับมากตามลำดับ

2) ด้านปัจจัยสนับสนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การสนับสนุนจากทางราชการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ข้อแรก ข้อที่มีค่าสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลกิจกรรมมีความเป็นมิตรและเอาใจใส่อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอจากทางราชการ อยู่ในระดับมาก และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม อยู่ในระดับมากตามลำดับ การสนับสนุนจากทางครอบครัว พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และการสนับสนุนจากทางชุมชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าสูงสุด คือ ชุมชนมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีเพื่อนหรือคนรู้จักที่เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3) ศีรษะระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม พบว่า มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นประเภทของกิจกรรมทางสังคมรายด้าน พบว่า กิจกรรมทางสังคมที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาสูงสุดคือ กิจกรรมทางศาสนา เช่น ทำบุญ, ปฏิบัติธรรม, โครงการสืบสานประเพณีวันสงกรานต์ มีการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก รองลงมาคือ กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ เช่น ออกกำลังกาย, เล่นกีฬา, โครงการวันผู้สูงอายุ, โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ มีการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง กิจกรรมอาสาสมัคร เช่น กิจกรรมอาสาสมัครทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ, อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก มีการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง และน้อยที่สุด คือ กิจกรรมศิลปหัตถกรรม เช่น งานฝีมือ, งานประดิษฐ์, โครงการส่งเสริมอาชีพและการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ มีการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง ตามลำดับ

4) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี พบว่าตัวแปรอิสระทั้งปัจจัยจูงใจและปัจจัยสนับสนุน มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยจูงใจมีอิทธิพลมากที่สุด และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยสนับสนุนมีอิทธิพล

รองลงมา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน การที่ปัจจัยจิตใจเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ สะท้อนให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมที่มีรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทน ผู้สูงอายุรับรู้ถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับ หรือรูปแบบลักษณะของกิจกรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้ โดยเฉพาะการรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ เช่น ได้รับโอกาสในการพบปะและสร้างเครือข่ายทางสังคมใหม่ รับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงรู้สึกสนุกและมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เป็นแรงขับเคลื่อนทางจิตใจภายในที่มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรม การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในขณะที่เดียวกันปัจจัยสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนจากทางราชการ การสนับสนุนจากทางชุมชน หรือการสนับสนุนจากทางครอบครัว ก็เป็นแรงเสริมสนับสนุนที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะปัจจัยสนับสนุนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสนับสนุนจากทางราชการ การสนับสนุนจากทางชุมชน รวมถึงการสนับสนุนจากทางครอบครัว อีกทั้งปัจจัยจิตใจในด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ ด้านรูปแบบลักษณะของกิจกรรมหรือโครงการ รวมถึงด้านรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทน มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ วิบุรณกาล, และ ปิยากร หวังมหภาพ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในเพชรบุรี พบว่าปัจจัยจิตใจและปัจจัยสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) ของฮาวิกเฮิร์ส (Havighurst, 1953) ที่อธิบายว่าผู้สูงอายุจะมีความสุขและความพึงพอใจในชีวิตมากขึ้น เมื่อยังคงมีบทบาททางสังคมและทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ครอบครัว และชุมชน เป็นปัจจัยเอื้อต่อการคงไว้ซึ่งบทบาทดังกล่าว อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ที่กล่าวว่ามนุษย์มีแรงจูงใจจากความต้องการทางสังคมและการได้รับการยอมรับ เมื่อผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนและรู้สึกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมมีคุณค่า จะเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อันเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

1.1 ปัจจัยจิตใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม รับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ รวมถึงรูปแบบลักษณะของกิจกรรมหรือโครงการ อีกทั้งยังมีรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ วิบุรณกาล, และปิยากร หวังมหภาพ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมี

ส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยจูงใจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ปัจจัยสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยสนับสนุนจากทางราชการ จากทางครอบครัว และจากทางชุมชน มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ วิบุรณกาล, และ ปิยากร หวังมหาพร (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในเพชรบุรี พบว่าปัจจัยสนับสนุนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม พบว่า ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะกิจกรรมทางศาสนาที่มีระดับการเข้าร่วมสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมในชนบทไทยที่ศาสนามีบทบาทสำคัญต่อการรวมกลุ่มและสร้างความผูกพันในชุมชน กิจกรรมทางศาสนาไม่เพียงแต่เป็นการทำบุญหรือประกอบพิธีทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นโอกาสให้ผู้สูงอายุออกมาเจอปะสังสรรค์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรรดา พงศาธิก, และคนอื่น ๆ (2562) ได้ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ศึกษาลักษณะกิจกรรมทางสังคม สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ ระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรม อธิบายลักษณะของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมมากที่สุดคือกิจกรรมทางศาสนา เนื่องจากทำให้มีความสุข ความสบายใจ ตอบสนองต่อคุณภาพชีวิตใน 4 มิติ คือ กาย ใจ สังคม และปัญญา รองลงมาคือกิจกรรมกีฬาและนันทนาการแม้จะอยู่ในระดับปานกลาง แต่สะท้อนว่าผู้สูงอายุยังคงเห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย โครงการหรือกิจกรรมในด้านนันทนาการเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด และพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งกิจกรรมอาสาสมัคร มีการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง และน้อยที่สุดคือ กิจกรรมศิลปหัตถกรรม มีการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง อาจมีสาเหตุจากข้อจำกัดด้านเวลาหรือภาระทางครอบครัว สุขภาพไม่เอื้ออำนวย หรือแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉณี วันชัย, และคนอื่น ๆ (2562) ได้ศึกษาประสบการณ์การตัดสินใจเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง: การวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การตัดสินใจเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ พบว่า สาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุเขตเมืองตัดสินใจไม่เข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ มี 2 ปัจจัย คือ 1) การมีภาระรับผิดชอบ คือ มีงานประจำที่ต้องทำและมีภาระในการดูแลสมาชิกในครอบครัว และ 2) การบริของชมรมยังไม่สอดคล้องกับความต้องการ เช่น การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึงขาดการอำนวยความสะดวกด้านรถรับ-ส่ง และกิจกรรมที่ไม่หลากหลาย

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม พบว่า ปัจจัยจูงใจและปัจจัยสนับสนุน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เนื่องจากปัจจัยจูงใจเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทาง

สังคมของผู้สูงอายุ สะท้อนให้เห็นว่า การมีแรงขับเคลื่อนทางจิตใจมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในขณะที่เดียวกันการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนจากราชการ การสนับสนุนจากทางชุมชน หรือการสนับสนุนจากทางครอบครัว ก็มีผลสำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้อย่างสะดวกและต่อเนื่องมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ วิบุรณกาล, และปิยากร หวังมหภาพ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ด้านปัจจัยเชิงใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยภายในตัวบุคคลตามลำดับ ด้านปัจจัยสนับสนุนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ ปัจจัยที่มาจากทางราชการ และปัจจัยที่เป็นลักษณะของโครงการตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ที่อธิบายว่า มนุษย์มีแรงจูงใจจากความต้องการได้รับการยอมรับ และการเติมเต็มคุณค่าในตนเอง อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีกิจกรรมของฮาวิกเฮิร์ส (Havighurst, 1953) ที่ชี้ว่าผู้สูงอายุจะมีความสุขและพึงพอใจมากขึ้นเมื่อยังคงพบปะและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม การควรมีระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านผู้สูงอายุ ควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับแรงจูงใจของผู้สูงอายุ ในแต่ละช่วงวัย เช่น กิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจ การได้รับการยอมรับ และการมีส่วนร่วมในสังคม พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณประจำปี เพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมแรงจูงใจและการสนับสนุนจากชุมชน ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ควรพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ให้มีความเหมาะสม ปลอดภัย และเข้าถึงได้ง่าย เช่น ศูนย์พัฒนาผู้สูงอายุ หรือศูนย์กิจกรรมในชุมชน พร้อมทั้งจัดให้มีระบบสนับสนุนด้านการเดินทาง เช่น รถรับ-ส่ง หรือกิจกรรมเคลื่อนที่ในหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงแรงจูงใจภายในของผู้สูงอายุ โดยเน้นกิจกรรมที่สร้างคุณค่า ความภาคภูมิใจ และการยอมรับจากสังคม รวมถึงควรมีระบบ “รางวัลเชิงบวก” เช่น เกียรติบัตรหรือประกาศเกียรติคุณ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ควรทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานกลาง เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล วัด โรงเรียน และองค์กรภาคประชาชน เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมที่ตอบสนองทั้งแรงจูงใจและการสนับสนุนผู้สูงอายุในทุกมิติ นอกจากนี้ควรส่งเสริมบทบาทของครอบครัวในการสนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม พร้อมสร้างความเข้าใจให้บุตรหลานเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนจากครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม ควรจัดให้มีการอบรมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านผู้สูงอายุ เช่น เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำตำบล ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการผู้สูงอายุ ให้มีความรู้ ความเข้าใจในด้านจิตวิทยาผู้สูงอายุ และทักษะการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้สามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและเอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยไปสู่การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบนโยบาย โดยเปรียบเทียบรูปแบบการสนับสนุนและการสร้างแรงจูงใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เมืองหรือชนบท เพื่อศึกษาว่า นโยบายท้องถิ่นรูปแบบใด ที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งจะช่วยเสนอแนวทางต้นแบบในการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2.2 ศึกษาปัจจัยเชิงลึกแบบบูรณาการ โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในฐานะผู้สร้างองค์ความรู้ มากกว่าผู้ให้ข้อมูลเพียงอย่างเดียว การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้จะช่วยให้เข้าใจแรงจูงใจภายใน อุปสรรค และศักยภาพของผู้สูงอายุจากมุมมองจริงในชีวิตประจำวัน และสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาเป็นนวัตกรรมกิจกรรมผู้สูงอายุ ที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น

2.3 ศึกษาผลลัพธ์ระยะยาวของการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่มีต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพจิต และความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การจัดทำนโยบายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมในระยะยาว

บรรณานุกรม

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). **แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2566–2580**. สืบค้น
กุมภาพันธ์ 27, 2568, จาก <https://www.dop.go.th/th/laws/1/28/843>.
- กาสัก เต๊ะซันหมาก. (2553). **หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- กิตติ์นิธิ เกตุแก้ว. (2564). **การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อส่งเสริมสุขภาพ
สำหรับผู้สูงอายุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ, และคนอื่น ๆ. (2562). การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุไทยมุสลิม 7
จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา, 25(2),**
181-193.
- คณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนระบบรองรับสังคมสูงวัยขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น. (2567). **คู่มือขับเคลื่อนแผนรองรับสังคมสูงวัยขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 27, 2568, จาก [https://www.dla.go.th/upload/
document/type2/2568/1/33069_1_1738055631287.pdf?time=1740897476638](https://www.dla.go.th/upload/document/type2/2568/1/33069_1_1738055631287.pdf?time=1740897476638).
- โครงการจุฬาอารี. (2565). **แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580)**. สืบค้น
มีนาคม 2, 2568, จาก <https://www.dop.go.th/th/laws/1/28/843>.
- จรัสวรรณ เทียนประกาศ, และพัชรี ตันศิริ. (2543). การพยาบาลผู้สูงอายุ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
รุ่งเรืองธรรม, อ้างถึงใน พระครูปริยัติคุณรังษี, ส่งสุข ภาแก้ว, และภัทราพร เกษสังข์.
(2560). **การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการสุขภาวะของผู้สูงอายุ ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ**. พระนครศรีอยุธยา: ส่วนหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- จันทร์กระมล จิตร์นิตย์. (2563). **การเตรียมความพร้อมของบุคลากรวัยกลางคนเพื่อเข้าสู่สังคม
ผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- จิตติมา วุฒิอิน. (2549). **การประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาผู้สูงอายุ ตำบลเวียง
อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- จิตรรรดา พงศาธิก, และคนอื่น ๆ. (2562). รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม
ของผู้สูงอายุในตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารพยาบาลทหารบก,**
20(2), 150-159.
- จิราวัฒน์ จารุพันธุ์. (2551). ไทยหนีไม่พ้นวิกฤติสังคมผู้สูงอายุ. **เดลินิวส์**. สืบค้น มีนาคม 2, 2568,
จาก http://www.cps.chula.ac.th/html_th/pop_base/ageing/ageing_041.htm.
- จุฑาพร แหยมแก้ว. (2560). **รูปแบบการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุในโรงเรียนสร้างสุขตำบลท้ายดง
อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเพชรบูรณ์.
- ชญัญญา ปัญจพล. (2558). **การเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาสำนักงาน
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข (ส่วนกลาง)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ณัฐนิชย์ กลิ่นสุคนธ์, และคนอื่น ๆ. (2567). การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเครือข่ายทางสังคมและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก. **วารสารวิจัยการพยาบาลและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 16(1)**, 1-17.
- ณัชรนนท์ ทวีสิน, และธรรตพงศ์ วงษ์สวัสดิ์. (2563). บทบาทการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุยุคใหม่ ในเขตชุมชนทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. **วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 6(1)**, 115-128.
- นามชัย กิตตินาคปัญญา. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางกาย สภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมทางสังคม และสุขภาพจิตของผู้สูงอายุไทย. **วารสารประชากรศาสตร์, 34(1)**, 1-40.
- นำพร อินสิน, และคนอื่น ๆ. (2564). พฤติกรรมและแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. **วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 10(2)**, 118-127.
- เบ็ญจลักษณ์ อัครพสุชาติ. (2550). **บทบาทในการดูแลผู้สูงอายุของผู้ดูแลในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล, และปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์. (2553). **นิยามผู้สูงอายุด้วยช่วงชีวิตข้างหน้า. ประชากรและสังคม 2553: คุณค่าผู้สูงอายุในสายตาสังคมไทย**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปัญญาภัทร ภัทรกัณฑ์กุล. (2544). **การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและความผาสุกทางใจของผู้สูงอายุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรอนันต์ กิตติมันคง. (2547). **การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พระครูปริยัติคุณรังษี, ส่งสุข ภาแก้ว, และภัทรภาพร เกษสังข์. (2560). **การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการสุขภาวะของผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. พระนครศรีอยุธยา: ส่วนหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549)**. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116, ตอนที่ 114.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562)**. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 111, ตอนที่ 53ก, หน้า 25-26.
- มณฑนา จริยรัตน์ไพศาล. (2542). **สุขภาพผู้สูงอายุ**. กำแพงเพชร: คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
- วณัฐพงศ์ เบญจพงศ์. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบอุปสรรคของการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการภายนอกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. **Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(6)**, 369-381.
- วรรณิภา บุญระยอง. (2540). แนวคิดในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ. **วารสารผู้สูงอายุ, 22(2)**, 45.

- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2564). การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วารุณี อินทร์กรด. (2553). แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านตาขุน **จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2549). **จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย (เล่ม 2) วัยรุ่น-วัยสูงอายุ** (พิมพ์ครั้งที่ 9 และที่แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2534). **อาสาสมัครกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, อ้างถึงใน กิตติ์นิธิ เกตุแก้ว. (2564). **การพัฒนาชุดกิจกรรม ศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษ เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ศักดาพร. (2560). **โรงเรียนผู้สูงอายุ: ชุดความรู้ การพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ**. นนทบุรี: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.).
- ศุภนิത്യ คงสืบ. (2548). **สุขภาพผู้สูงอายุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต (สุขศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สถิตพงษ์ มั่นหล้า. (2553). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักทะเบียนอำเภอชัยบาดาล. (2567). **ข้อมูลประชากรอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี**. ลพบุรี: ผู้แต่ง.
- สุชาติ ทวีสิทธิ์, และสวีย์ บุญยमानนท์. (2553). **ประชากรและสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ประชากรและสังคม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพัตรา สุภาพ. (2543). **สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สุนทรตรี นิมเนติพันธ์. (2567). พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ของสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดนครนายก. **วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ, 6(1), 119-133.**
- สุรวิชัย รุ่งสว่าง, และรุ่ง วงศ์วัฒน์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำกิจกรรมทางกายของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก. **วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 8(4), 117-128.**
- เสาวคนธ์ พนมเรียงศักดิ์. (2550). **การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เสาวลักษณ์ วิบุรณ์กาล, และปิยากร หวังมหาพร. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในเพชรบุรี. **วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ (มสป.), 23(2), 171-185.**

- แสงเดือน มุสิกกรรมณี. (2545). **สถานะและปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 27, 2567, จาก www.nesac.go.th, อ้างถึงใน อนุตตรา อนุเรือง. (2560). **การรับรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2567). **คู่มือการใช้งาน ระบบสารสนเทศจัดการฐานข้อมูลเบียร์ยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 27, 2567, จาก https://www.tokpromcity.go.th/index/add_file/kJhACILThu35938.pdf
- องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม. (2566). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566–2570)**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 27, 2567, จาก <https://www.khaolaem.go.th/project-detail?hd=7&id=35356>.
- _____. (2567). **โครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม**. ลพบุรี: ผู้แต่ง.
- _____. (2568). **ข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี**. ลพบุรี: ผู้แต่ง.
- อนุตตรา อนุเรือง. (2560). **การรับรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัศนี วันชัย, และคนอื่น ๆ. (2562). **ประสบการณ์การตัดสินใจเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง: การวิจัยเชิงคุณภาพ**. *วารสารพยาบาลสภากาชาดไทย*, **13(1)**, 116-128.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. New Jersey: Prentice Hall.
- _____. (1981). *Research in Education* (2nd ed.). Englewood Cliffs: W. J. Prentice Hall.
- Craig, G. J. (1991). *Human Development* (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Guilford, J. P. (1956). The structure of intellect. *Psychological Bulletin*, **53(4)**, 267–293.
- Havighurst, R. J. (1953). *Human Development and Education*. New York: Mckay.
- Hoffman, L., Paris, S., Hall, E., & Schell, R. (1988). *Development Psychology Today* (5th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Kart, C. S., Metress, E. K., & Metress, S. P. (1988). *Aging, health and society*. Boston: Jone and Bartlett.
- Lemon, B. W., Bengtson, V. L., & Peterson, J. A. (1972). An Exploration of the Activity theory of the Aging: Activity types and Life Satisfaction among inv movers to a retirement community. *Journal of Gerontol*, **27(4)**, 511-523, อ้างถึงใน วารุณี อินทร์กรด. (2553). **แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row.

Urbinner. (2564). ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs). สืบค้น มีนาคม 10, 2568, จาก <https://www.urbinner.com/post/maslow-hierarchy-of-needs>.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงานที่สังกัด
1	อาจารย์ ดร.อังคณา อุดมพันธ์	หัวหน้าสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2	นางสาวสำริด จิระออน	หัวหน้าสำนักปลัด	องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
3	นายอนุวัฒน์ วัฒนวงศ์	ผู้อำนวยการ กองสวัสดิการสังคม	องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพ
เครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ มนส. ๐๓๖๐/๒๕๖๘

วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุมัติขอเป็นผู้ใช้ยานุตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ ดร.อังคณา อุดมพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. เครื่องมือในการวิจัย	จำนวน ๑ ชุด
	๒. โครงร่างการค้นคว้าอิสระ	จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจันทร์ทิพ เกิดดี นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ กำลังดำเนินการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม
ของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา เกิดผล ประสพศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติขอเป็นผู้ใช้ยานุตรวจสอบเครื่องมือ
วิจัยในครั้งนี้ เพื่อนักศึกษาจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้คณาจารย์และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตน์เสริมพงศ์)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ อว ๐๖๒๘.๐๕/๐๓๘๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๓๑ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางสาวสำริด จิระออน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๒. โครงร่างการค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจันทร์ทิพ เกิดดี นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ กำลังดำเนินการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม
ของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนักศึกษาจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตน์เสริมพงศ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๖๔๑ ๑๑๕๐, ๐ ๓๖๔๒ ๗๔๘๕ - ๘๓ ต่อ ๔๐๐๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban_huso@lawasri.tru.ac.th

ที่ อว ๐๖๒๘.๐๕/๐๓๘๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๓๑ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายอนุวัฒน์ วัฒนวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. เครื่องมือในการวิจัย	จำนวน ๑ ชุด
	๒. โครงร่างการค้นคว้าอิสระ	จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจันทร์ทิพ เกิดดี นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ กำลังดำเนินการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม
ของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนักศึกษาจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตน์เสริมพงศ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๖๔๑ ๑๑๕๐, ๐ ๓๖๔๒ ๗๔๘๕ - ๙๓ ต่อ ๔๐๐๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban_huso@lawasri.tru.ac.th

ภาคผนวก ค
ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผลการวิเคราะห์ผลหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of item objective congruence: IOC ของแบบสอบถาม

แบบสอบถามงานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามแล้วนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อวัดความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

- 1) อาจารย์ ดร.อังคณา อุดมพันธ์ ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 2) นางสาวสำริด จิระออน ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม
- 3) นายอนุวัฒน์ วัตวงศ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจงสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ : โปรดพิจารณาว่าข้อความเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
2	อายุ ☐ 60 - 69 ปี ☐ 70 - 79 ปี ☐ 80 ปีขึ้นไป	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	คนที่ 1 : ในการทบทวนบทที่ 2 มีการแบ่งช่วงอายุได้ 4 กลุ่ม
3	โรคประจำตัว ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่ ☐ ไม่มี ☐ มีโรคประจำตัว (ระบุโรค)....	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	คนที่ 1 : ตรงคำถามตัดคำว่าโรคประจำตัวออก เหลือเพียง “ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่”

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
4	สถานภาพสมรส ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หม้าย ☐ หย่าร้าง/แยกกันอยู่	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
5	ท่านจบการศึกษาสูงสุด ระดับใด ☐ ไม่ได้เรียน ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาหรือ เทียบเท่า ☐ อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า ☐ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
6	อาชีพหลักปัจจุบัน ☐ เกษตรกรรม ☐ ค้าขาย ☐ รับจ้าง ☐ ข้าราชการบำนาญ ☐ แม่บ้าน/พ่อบ้าน ☐ อื่นๆ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของ
ผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

คำชี้แจงสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริง
เกี่ยวกับตัวท่าน

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ : โปรดพิจารณาว่าข้อความเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบเหมาะสมหรือไม่
อย่างไร

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
7	โปรดระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม (สามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)						
	☐ ขาดข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับกิจกรรม	-1	+1	+1	0.33	ไม่ สอดคล้อง	คนที่ 1 : ปรับแก้ คำถาม ดังนี้

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
							☐ ได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการ เข้าร่วมกิจกรรมทาง สังคม
	☐ ไม่มีเวลาหรือภาระ ทางครอบครัว	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	☐ เวลา หรือภาระ ทางครอบครัว
	☐ สุขภาพไม่เอื้ออำนวย	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	☐ สุขภาพไม่ เอื้ออำนวยต่อการ เข้าร่วมกิจกรรมทาง สังคม
	☐ กิจกรรมไม่ตรงกับ ความสนใจ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
	☐ ปัจจัยด้านการเดินทาง หรือค่าใช้จ่าย	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	☐ การเดินทางหรือ ค่าใช้จ่าย
	☐ ขาดแรงจูงใจในการ เข้าร่วม	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	☐ ขาดแรงจูงใจใน การเข้าร่วม เปลี่ยนเป็น แรงจูงใจ ในการเข้าร่วม กิจกรรมทางสังคม
8	ท่านสนใจเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการประเภทใด (สามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)						
	☐ กิจกรรมอาสาสมัคร	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
	☐ กิจกรรมศิลปหัตถกรรม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
	☐ กิจกรรมทางศาสนา	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
	☐ กิจกรรมกีฬาและ นันทนาการ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม							คนที่ 1 : เปลี่ยน ข้อความ เป็น ปัจจัย ในการเข้าร่วม กิจกรรม
ปัจจัยจูงใจ							
9	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทาง สังคมเพราะได้รับรางวัล หรือผลประโยชน์ตอบแทน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
10	ท่านรับรู้ถึงประโยชน์ที่ ได้รับจากการเข้าร่วม กิจกรรมทางสังคม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	คนที่ 1 : เปลี่ยนเป็น ข้อ 12

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
11	การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของท่าน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	คนที่ 1: เปลี่ยนเป็นข้อ 10 และปรับคำถามเป็น ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเพื่อช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของท่าน
12	ลักษณะของกิจกรรม/โครงการมีความน่าสนใจและเหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุของท่าน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	คนที่ 1: เปลี่ยนเป็นข้อ 15
13	ท่านมีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	คนที่ 1: เปลี่ยนเป็นข้อ 16
14	ท่านรู้สึกสนุกและมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	คนที่ 1: เปลี่ยนเป็นข้อ 13
15	โอกาสในการพบปะและสร้างเครือข่ายทางสังคมใหม่	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	คนที่ 1: เปลี่ยนเป็นข้อ 11 และปรับคำถาม ท่านได้รับโอกาสในการพบปะและสร้างเครือข่ายทางสังคมใหม่
16	สุขภาพของท่านแข็งแรงพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	คนที่ 1: เปลี่ยนเป็นข้อ 14
ปัจจัยสนับสนุน							
17	ท่านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
18	มีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	คนที่ 1: การจัดกิจกรรมใครเป็นผู้สนับสนุนทางราชการ, ครอบครัว, ชุมชน

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
19	เจ้าหน้าที่ที่ดูแลกิจกรรมมีความเป็นมิตรและเอาใจใส่	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
20	ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคมอย่างเพียงพอ	0	+1	0	0.33	ไม่ สอดคล้อง	คนที่ 1: จากผู้สนับสนุนกลุ่มใด คนที่ 2: ปรับแก้คำถามเป็น ท่านได้รับข้อมูลการประชาสัมพันธ์จากทางราชการอย่างเพียงพอ
21	ท่านได้รับการสนับสนุนด้านการเดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรม	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	คนที่ 1: จากผู้สนับสนุนกลุ่มใด คนที่ 2: ปรับแก้ข้อความเป็น ท่านได้รับการสนับสนุนด้านการเดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมจากทางราชการ
22	มีสถานที่จัดกิจกรรมที่สะดวกและเข้าถึงง่าย	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	คนที่ 1: จากผู้สนับสนุนกลุ่มใด
23	ครอบครัวของท่านให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง	
24	ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
25	ท่านมีเพื่อนหรือคนรู้จักที่เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกัน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

คำชี้แจงสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม : โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	เป็นประจำ	(ข้อเสนอแนะของคนที่ 1 ให้ปรับแก้เป็น ทุกครั้งที่มีการกิจกรรม)
4	หมายถึง	บ่อยครั้ง	(ข้อเสนอแนะของคนที่ 1 ให้ปรับแก้เป็น เกือบทุกครั้ง)
3	หมายถึง	บางครั้ง	(ข้อเสนอแนะของคนที่ 1 ให้ปรับแก้เป็น ทำกิจกรรมบ้าง ไม่ทำกิจกรรมบ้าง)
2	หมายถึง	นาน ๆ ครั้ง	(ข้อเสนอแนะของคนที่ 1 ให้ปรับแก้เป็น นาน ๆ ครั้ง)
1	หมายถึง	ไม่เคยเข้าร่วม	(ข้อเสนอแนะของคนที่ 1 ให้ปรับแก้เป็น ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเลย)

โปรดระบุระดับการเข้าร่วมกิจกรรมของท่านในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ : โปรดพิจารณาว่าข้อความเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
กิจกรรมทางสังคม							
26	กิจกรรมอาสาสมัคร เช่น Big Cleaning Day, อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	คนที่ 1: ปรับแก้คำถามเป็น ท่านเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร เช่น กิจกรรมอาสาสมัครทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ, อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก เนื่องจากผู้สูงอายุในแบบสอบถามส่วนที่ 1 มีกลุ่มผู้ไม่ได้เรียนหนังสือ ดังนั้น Big Cleaning Day ควรใช้ภาษาไทยที่เข้าใจง่าย

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
27	กิจกรรมศิลปะและ หัตถกรรม เช่น งานฝีมือ, งานประดิษฐ์, โครงการ ส่งเสริมอาชีพและการ จัดตั้งกลุ่มอาชีพ	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	คนที่ 1: ปรับแก้ คำถามเป็น ท่านเข้า ร่วมกิจกรรม ศิลปะหัตถกรรม เช่น งานฝีมือ, งาน ประดิษฐ์ เพื่อให้กลุ่ม ตัวอย่างสามารถบอก ระดับการทำกิจกรรม ได้ชัดเจนขึ้น
28	กิจกรรมทางศาสนา เช่น ทำบุญ, ปฏิบัติธรรม, โครงการสืบสานประเพณี วันสงกรานต์	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	คนที่ 1: ปรับแก้ คำถามเป็น ท่านเข้า ร่วมกิจกรรมทาง ศาสนา เช่น ทำบุญ ปฏิบัติธรรม
29	กิจกรรมกีฬาและ นันทนาการ เช่น ออก กำลังกาย, เล่นกีฬา, โครงการวันผู้สูงอายุ, โครงการส่งเสริม ศักยภาพผู้สูงอายุ	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง	คนที่ 1: ปรับแก้ คำถามเป็น ท่านเข้า ร่วมกิจกรรมกีฬา และนันทนาการ เช่น ออกกำลังกาย, เล่น กีฬา

ภาคผนวก ง
ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.895	21

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อ1	74.4667	106.257	.602	.887
ข้อ2	73.6000	108.593	.645	.887
ข้อ3	73.6000	110.731	.401	.893
ข้อ4	73.4333	106.392	.744	.884
ข้อ5	73.2000	107.407	.634	.886
ข้อ6	73.9000	103.748	.542	.890
ข้อ7	73.2667	108.409	.746	.885
ข้อ8	73.3000	107.252	.647	.886
ข้อ9	73.2667	109.444	.794	.885
ข้อ10	73.2667	112.340	.517	.890
ข้อ11	72.7333	113.789	.627	.890
ข้อ12	73.0333	111.757	.739	.888
ข้อ13	73.2000	104.786	.665	.885
ข้อ14	72.6667	115.126	.463	.892
ข้อ15	72.7667	114.737	.291	.895
ข้อ16	72.5333	117.637	.183	.896
ข้อ17	72.6333	116.033	.258	.895
ส่วน3ข้อ1	73.8000	108.993	.294	.902
ส่วน3ข้อ2	74.4333	107.151	.473	.892
ส่วน3ข้อ3	73.0667	111.168	.441	.892
ส่วน3ข้อ4	74.5000	100.603	.653	.886

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลของนางสาวจันทร์ทิพ เกิดดี นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยแบบสอบถามจะมีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ รางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน การรับรู้ประโยชน์ที่ตนได้รับ และรูปแบบลักษณะของกิจกรรม/โครงการ และ 2) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การสนับสนุนจากทางราชการ การสนับสนุนจากทางครอบครัว และการสนับสนุนจากทางชุมชน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยแบ่งออกเป็น 4 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมศิลปหัตถกรรม กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

2. ข้อมูลที่ได้รับจะไม่มีผลกระทบต่อแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บเป็นความลับ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบแบบสอบถามตามความจริงทุกประการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และขอขอบคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวจันทร์ทิพ เกิดดี

นักศึกษาระดับปริญญาโท (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุ

- 60 – 69 ปี 70 – 79 ปี
 80 – 89 ปี 90 – 99 ปี

3. ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่

- ไม่มี
 มีโรคประจำตัว (ระบุโรค).....

4. สถานภาพสมรส

- โสด สมรส
 หม้าย หย่าร้าง/แยกกันอยู่

5. ท่านจบการศึกษาสูงสุดระดับใด

- ไม่ได้เรียน ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

6. อาชีพหลักปัจจุบัน

- เกษตรกรรม ค้าขาย
 รับจ้าง ข้าราชการบำนาญ
 แม่บ้าน/พ่อบ้าน อื่นๆ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

1. โปรดระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม (สามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- เวลาหรือภาระทางครอบครัว
 สุขภาพไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม
 กิจกรรมไม่ตรงกับความสนใจ
 การเดินทางหรือค่าใช้จ่าย
 แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

2. ท่านสนใจเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ ประเภทใด (สามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- กิจกรรมอาสาสมัคร
 กิจกรรมศิลปหัตถกรรม
 กิจกรรมทางศาสนา
 กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ปัจจัยจูงใจ						
1	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเพราะได้รับรางวัล หรือผลประโยชน์ตอบแทน					
2	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของท่าน					
3	ท่านได้รับโอกาสในการพบปะและสร้างเครือข่ายทางสังคมใหม่					
4	ท่านรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม					
5	ท่านรู้สึกสนุกและมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรม					
6	สุขภาพของท่านแข็งแรงพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม					
7	ลักษณะของกิจกรรม/โครงการมีความน่าสนใจและเหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุของท่าน					
8	ท่านมีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น					
ปัจจัยสนับสนุน						
9	ท่านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม					
10	มีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอจากทางราชการ					
11	เจ้าหน้าที่ที่ดูแลกิจกรรมมีความเป็นมิตรและเอาใจใส่					
12	ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคมอย่างเพียงพอจากทางราชการ					

ข้อ	ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
13	ท่านได้รับการสนับสนุนด้านการเดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรมจากทางราชการ					
14	ทางราชการมีสถานที่จัดกิจกรรมที่สะดวกและเข้าถึงง่าย					
15	ครอบครัวของท่านให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม					
16	ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม					
17	ท่านมีเพื่อนหรือคนรู้จักที่เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกัน					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ทุกครั้งที่มีกิจกรรม
4	หมายถึง	เกือบทุกครั้ง
3	หมายถึง	ทำกิจกรรมบ้าง ไม่ทำกิจกรรมบ้าง
2	หมายถึง	นานๆ ครั้ง
1	หมายถึง	ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเลย

โปรดระบุระดับการเข้าร่วมกิจกรรมของท่านในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา

ข้อ	กิจกรรมทางสังคม	ระดับการเข้าร่วม				
		5	4	3	2	1
1	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร เช่น กิจกรรมอาสาสมัครทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ, อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก					
2	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมศิลปหัตถกรรม เช่น งานฝีมือ, งานประดิษฐ์, โครงการส่งเสริมอาชีพและการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ					
3	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น ทำบุญ, ปฏิบัติธรรม, โครงการสืบสานประเพณีวันสงกรานต์					
4	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ เช่น ออกกำลังกาย, เล่นกีฬา, โครงการวันผู้สูงอายุ, โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ					

... ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม...

ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวจันทร์ทิพ เกิดดี
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	210 หมู่ 2 ตำบลม่วงค่อม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี 15230
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแหลม หมู่ 2 ตำบลเขาแหลม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
ตำแหน่ง	นักพัฒนาชุมชน
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2555 วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาศาสตร์สุขภาพสัตว์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2568 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี